

БУДІВЕЛЬНА
ПАЛАТА
УКРАЇНИ

ФЕДЕРАЦІЯ
РОБОТОДАВЦІВ
УКРАЇНИ

ПРОЕКТ

ПЛАТФОРМА економічного патріотизму: невідкладні заходи

Антикризова рада
громадських організацій України

2017

НЕЗАЛЕЖНА
АСОЦІАЦІЯ
БАНКІВ
УКРАЇНИ

ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНА
ПАЛАТА УКРАЇНИ

УКРЛЕГПРОМ
УКРАЇНСКА АСОЦІАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВ
ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

АНТИКРИЗОВА РАДА ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ УКРАЇНИ

Громадські організації, галузеві асоціації промисловців та підприємців, роботодавців України

Український союз промисловців і підприємців
Федерація роботодавців України
Торгово-промислова палата України
Рада підприємців при КМУ
Союз хіміків України
Київська Торгово-промислова палата
Українська зернова асоціація
Асоціація «Укрлегпром»
Асоціація «Укроліяпром»
Українська асоціація підприємств чорної металургії
Українська асоціація меблевиків
Українська асоціація вторинних металів
Незалежна асоціація банків України
Асоціація міжнародних автомобільних перевізників України
Асоціація суднобудівників України «Укрсудпром»
Асоціація «Телекомунікаційна палата України»
Київська міська асоціація промисловості, будівництва, транспорту та зв'язку Асоціація «Київ»
Асоціація фахівців з нерухомості (ріелторів) України
Спілка молочних підприємств
Асоціація українських виробників «Морозиво і заморожені продукти»
Асоціація з енергоефективності та енергозбереження
Українська вітроенергетична асоціація
Асоціація «УКРПИВО»
Асоціація «Союз птахівників України»
Асоціація «Укркондпром»
Спілка малих, середніх та приватизованих підприємств України
Асоціація сприяння бізнес-співпраці України та ЄС
Асоціація приватних закладів освіти м. Києва
Національна асоціація «Укрконсервмолоко»
Асоціація «Український клуб аграрного бізнесу»
Аудиторська палата України
Український кредитно-банківський союз
Асоціація «Укрводка»
Асоціація малих міст України
Українська асоціація операторів зв'язку «Телас»
Асоціація фермерів та сільськогосподарських підприємств України

Асоціація міжнародних експедиторів України

Інтернет Асоціація України

Асоціація українських автомобілевиробників «Укравтопром»

Ліга страхових організацій України

Українська асоціація вторинних металів

Національна асоціація «Укрцукор»

Асоціація «Укрцемент»

Асоціація «Укршкіпром»

Асоціація «Меблідеревпром»

Асоціація «Ліга машинобудівників та роботодавців України «УКРМАШБУД»

Асоціація виробників спеціальної техніки України «Укрспецтехпром»

Насінева асоціація України

Об'єднання підприємств хлібопекарної промисловості «Укрхлібпром»

Національна асоціація молочників України «Укрмолпром»

Спілка орендарів і підприємців України

Українська асоціація виробників тютюнових виробів «Укртютюн»

Асоціація енергоаудиторів

Асоціація «Теплиці України»

Асоціація портів України «Укрпорт»

Асоціація «Укрелектрокабель»

Спілка наукових та інженерних об'єднань України

Всеукраїнська асоціація пекарів

Біоенергетична асоціація України

Українська асоціація якості

Асоціація «КИЇВ-МАФ»

Союз виробників сокової продукції України

Ліга нафтопромисловців України

Всеукраїнська рада народного контролю «Комітет народного контролю»

Відділення Міжнародної Асоціації ветеранів підрозділів антитерору «Альфа» у місті Києві

Відкритий міжнародний університет реформ «Майдан»

Всеукраїнське об'єднання учасників бойових дій та волонтерів АТО

ВМГО «Студентська республіка»

Українська асоціація зовнішньої політики

Українська федерація вчених

МГО «Україна-Польща-Німеччина»

МГО «Рада з екологічної безпеки»

Науково-технічна спілка енергетиків та електротехніків України

Науково-технічне товариство комунального господарства та побутового обслуговування України

Українська асоціація підприємств водопровідно-каналізаційного господарства

Асоціація готельних об'єднань та готелів міст України

Будівельна палата України

Громадська спілка «Українська асоціація досконалості та якості»

ВГО «Асоціація платників податків України»

УОРпобут

Реальний сектор економіки

ТОВ «Побужський феронікелевий комбінат»

ТОВ «Кнауф Гіпс Київ»

АТ «Мотор Січ»

ТОВ СП «НІБУЛОН»

ДП «НВКГ «Зоря»-«Машпроект»

ПрАТ «МТС Україна»

ДП «Антонов»

ПАТ «УкрАВТО»

ДП «НАЕК «Енергоатом»

ДП «Завод 410 Цивільної авіації»

ТОВ «ЕМВЕЙ УКРАЇНА»

ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод»

Наукові установи, учбові заклади, спеціалізовані друковані видання

Національна академія наук України

Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В.Птухи НАН України

Інститут економіки та прогнозування НАН України

Інститут економіко-правових досліджень НАН України

Академія фінансового управління

ПЛАТФОРМА ЕКОНОМІЧНОГО ПАТРІОТИЗМУ: ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ВІДНОВЛЕННЯ ПРОМИСЛОВОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

ЗМІСТ

Вступ	6
Поточна соціально-економічна ситуація	7
Удосконалення державної грошово-кредитної політики: повернення довіри до банківської системи, відновлення кредитування	8
Удосконалення фіскальної системи	12
Промислова політика та розвиток підприємництва: надходження інвестицій, інноваційні стимули, удосконалення процедур державних закупівель	15
Розвиток будівництва	21
Транспорт	22
Агропромисловий комплекс	24
Підтримка малого та середнього бізнесу	27
Розвиток оборонно-промислового комплексу	28
Сприяння експорту	29
Розвиток державних електронних ресурсів, регулювання ІТ-галузі та сфери зв'язку та інформатизації	30
Захист законних прав власників бізнесу, безпека підприємництва, боротьба з корупцією	32
Розвиток відновлюваних джерел енергії та енергозбереження	33
Досконалість, конкурентоспроможність та сталий розвиток	35
Поглиблення співпраці з Євросоюзом, імплементація Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС	35
Відновлення трудового потенціалу України охорона здоров'я та припинення трудової міграції	37

ВСТУП

Згідно із рейтинговими дослідженнями Індексу Глобальної Конкурентоспроможності та легкості ведення бізнесу (Doing Business) за останній рік інтегральний показник України перемістився на декілька позицій, що навряд чи можна вважати переконливим досягненням.

Визначальний чинник несприятливого ділового клімату в Україні потенційні інвестори вбачають у значних масштабах корупції, поглибленій недовірі до судової системи, монополізації ринків та репресивних діях правоохоронних органів. На фоні невиразного реагування, а іноді в умовах фактичної безкарності з боку правоохоронних органів та застосування силового тиску озброєними угрупованнями, неабиякого масштабу набуло рейдерство.

Знижується якість прийнятих рішень на тлі браку професіоналізму та персональної відповідальності виконавців в системі державного менеджменту країни, ситуації невизначеності навколо призначень на міністерські посади та в керівництві потужних державних компаній.

Корпоративний сектор вимушений існувати в умовах боротьби за збереження умов власного розвитку внаслідок безперервного процесу перерозподілу сфер впливу.

На обмеження ділової активності в Україні впливає також невирішеність ключових проблем вітчизняного підприємництва, пов'язаних з поступово зростаючим фіскальним навантаженням, надлишковим регулюванням діяльності малого бізнесу та безпосереднім втручанням держави у господарську діяльність підприємців на фоні значного підвищення вартості енергоносіїв та комунальних послуг, намірів щодо подальшого нарощування вартості тарифів природних монополій, повільного відновлення довіри до банківської системи.

Триваюча депопуляція населення супроводжується масштабною трудовою міграцією та відтоком за кордон високопрофесійних кадрів. Як явище розвивається бізнес-еміграція.

Водночас, будь-які подальші позитивні зміни неможливі без відновлення довіри національного бізнесу до держави, гарантування дотримання прав власності, забезпечення свободи підприємництва, зменшення фіскального навантаження, розширення можливостей участі в державних закупівлях, запобігання монополізації ринків, забезпечення балансу інтересів великого і малого бізнесу тощо.

Вкрай актуальною залишається необхідність вжиття заходів із підтримки національних промислових виробників та впровадження інвестиційних та інноваційних інструментів у промисловому виробництві.

З початку 2015 року створена з ініціативи біля ста об'єднань, асоціацій бізнесу Антикризова рада громадських організацій України реалізує проект щодо узагальнення та супроводження найбільш актуальних пропозицій ділової спільноти.

«Платформа економічного патріотизму» містить пропозиції з відновлення промислового розвитку країни. Основою нового програмного продукту послужили документи останніх експертних обговорень, круглих столів, форумів, організованих УСПП спільно з партнерами, та матеріали **Антикризової програми спільних дій влади та бізнесу**.

ПОТОЧНА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ

Часткове покращення показників соціально-економічної ситуації протягом останніх місяців поки не містить якісних ознак незворотного виходу на траєкторію швидкого зростання після тривалого етапу рецесії в економічному розвитку країни.

Чисельність населення в Україні упродовж січня–серпня 2017р. зменшилася на 139,6 тис. осіб. Всесвітня організація охорони здоров'я включила Україну до п'ятірки держав із найвищою динамікою скорочення населення. Нині в нашій країні на 100 смертей припадає лише 61 народження, а це є ознакою депопуляції.

Реальний валовий внутрішній продукт (ВВП) у II кварталі 2017р. порівняно з попереднім кварталом збільшився на 0,6% (згідно із зміненням у травні цього року урядовим прогнозом економічного і соціального розвитку України, зростання ВВП у 2017 році має становити 1,8%).

Україна залишилась єдиною з країн колишнього СРСР, в якій за останні десять років фіксується зменшення ВВП на душу населення (у 2006 р. - \$2303, у 2016 - \$2186). За цей же період показник ВВП на душу населення, згідно оціночних даних, зріс майже удвічі у Азербайджані - з \$2415 до \$3956), Грузії - з \$1863 до \$3872, Молдові - \$952 до \$1907, на економічному розвитку яких також у значній мірі позначаються проблеми забезпечення територіальної цілісності.

Порівняно із січнем–вереснем 2016р. спостерігалось зниження на 0,3% обсягів промислової продукції, у переробній промисловості - незначне зростання (3,6%).

За 9 місяців зафіксовано зниження обсягів сільськогосподарської продукції (0,7%) у порівнянні із аналогічним періодом минулого року.

Протягом січня–серпня цього року **оборот роздрібної торгівлі** порівняно із січнем–вереснем 2016р. зріс на 8,8%. Водночас **оптовий товарооборот** підприємств збільшився на 1,5%

За перше півріччя 2017р. реальним сектором економіки за рахунок усіх джерел фінансування освоєно 155,1 млрд.грн капітальних інвестицій, що на 22,5% більше від обсягу капітальних інвестицій за відповідний період 2016р.

Головним джерелом фінансування капітальних інвестицій залишаються власні кошти підприємств та організацій, за рахунок яких освоєно 74,3% загального обсягу.

Частка збиткових підприємств за I півріччя 2017р. порівняно з попереднім роком скоротилася на 3,4 в.п. – до 31,2%.

Водночас показник завантаження виробничих потужностей в I кварталі 2017 року у промисловості знаходився на рівні 64%.

Один із найбільших показників **ступеню зносу основних засобів - 76,4%**, за даними станом за 2016 рік, **зафіксовано у переробній промисловості.**

За 9 місяців 2017р. більш виразного розвитку набула **сфера будівництва – зростання** порівняно із аналогічним періодом 2016р. становило **понад 24%**, при цьому на нове будівництво, реконструкцію та технічне переоснащення припадало 76% від загального обсягу виконаних будівельних робіт

У січні–вересні 2017р. **вантажооборот підприємств транспорту збільшився на 8,1%** від обсягу такого ж періоду попереднього року.

У січні–вересні 2017р. усіма видами транспорту виконано пасажирські перевезення, що на 8,6% більше, ніж за 9 місяців 2016р.

У першому півріччі 2017р. в економіку України іноземними інвесторами із 75 країн світу вкладено лише **711,2 млн.дол. США прямих інвестицій (акціонерного капіталу)**. За 2016 рік цей показник становив 4405,8 млн.дол. Найвагоміші обсяги надходжень прямих інвестицій були спрямовані до установ та організацій, що здійснюють фінансову та страхову діяльність, – 26,4% (до підприємств переробної промисловості надійшло відповідно – 20,7%).

У січні–серпні 2017р. експорт товарів становив 27512,1 млн.дол. США, імпорт – 30791,0 млн.дол. Порівняно із січнем–серпнем 2016р. **експорт збільшився на 21,1%** (на 4794,6 млн.дол.), **імпорт – на 27,4%** (на 6625,7 млн.дол.). **Негативне сальдо зросло більш ніж у двічі** і становило 3278,9 млн.дол. (у січні–серпні 2016р. було також негативне, але за обсягом значно нижчим – 1447,8 млн.дол.). Значну частину (більше 60%) українського експорту становить сільськогосподарська продукція та сировина.

Ціни на споживчому ринку у вересні 2017р. порівняно з попереднім місяцем **зросли на 2,0%, з початку року – на 10,2%**. Фактична інфляція в річному вимірі перевищила попередній прогноз Національного банку. Поточна динаміка цього

показника свідчить про подальше посилення ризиків відхилення інфляції від прогнозних показників. Наприкінці жовтня НБУ був змушений підвищити облікову ставку до 13,5%.

Ціни виробників промислової продукції також зросли з початку року на 10,1%.

Середня номінальна заробітна плата у вересні 2017р. становила 7351 грн. За останні 12 місяців (відносно вересня 2016р.) розмір середньої номінальної заробітної плати збільшився на 37,2%.

Реальна заробітна плата у вересні 2017р. порівняно із серпнем 2017р. збільшилася на 1,3%, а відносно вересня 2016р. – на 17,3%.

За усіма видами економічної діяльності **у червні** цього року **до 46% працівників** заробітна плата була нарахована у межах **5000 грн (185 дол. США)**.

Загальна сума заборгованості з виплати заробітної плати за період з початку поточного року збільшилася на 30,4%, або на 544,9 млн.грн, і на 1 вересня п.р. становила 2335,9 млн.грн.

Кількість зайнятого населення віком 15–70 років у

II кварталі 2017р. оцінюється Держстатом на рівні 16,4 млн. осіб, при цьому кількість безробітних становить 1,6 млн. осіб.

Рівень зайнятості населення віком 15–70 років становив 56,8%, майже стільки ж, як у II кварталі 2016р., водночас серед населення працездатного віку цей показник дещо збільшився і наразі становить близько 65%.

Рівень безробіття серед економічно активного населення віком 15–70 років збільшився з 9,0% у II кварталі 2016р. до 9,1% у II кварталі 2017р.

Міжнародні резерви України на 01 жовтня 2017 року становили **18 637.5 млн. дол. США (в еквіваленті)**. Збільшенню обсягів резервів протягом минулого місяця сприяли надходження від розміщення єврооблігацій у сумі 1 318.1 млн. дол. США.

Державний та гарантований державою борг України станом на 31.08.2017 сягнув рівня **1 958,37 млрд грн.**, або **76,56 млрд дол. США** (зростання з початку року майже на 5,6 млрд дол. США).

УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ: ПОВЕРНЕННЯ ДОВІРИ ДО БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ, ВІДНОВЛЕННЯ КРЕДИТУВАННЯ

Політика реформування банківської системи України упродовж останніх років обернулася значною втратою обігових коштів бізнесом, зменшенням кредитної підтримки економіки, банкрутствами підприємств, які втратили кошти в банках зниженням реальних доходів і заощаджень громадян.

За експертними оцінками, попри позитивні тенденції до збільшення протягом 2017 року капітал банківської системи внаслідок девальвації сьогодні поки залишається на рівні показника 2007 року.

Недостатня координованість дій між НБУ, Урядом та Парламентом щодо врегулювання економічної ситуації та реалізації грошово-кредитної політики в інтересах стимулювання економічного зростання призвела до кредитної кризи. Обґрунтоване для нормального стану економіки підвищення вимог регулятора до оцінки кредитних ризиків та обмеження кредитування пов'язаних осіб в умовах системної кризи лише дедалі послаблює банки в їх здатності кредитувати реальний сектор економіки.

Частка непрацюючих кредитів корпоративного

сектору, станом на 1.10.2017 сягає до 58,2%, непрацюючих кредитів фізичним особам 55,6%.

За оцінками асоціацій фінансового ринку, підприємства реального сектору економіки втратили у банках, визнаних неплатоспроможними, обігових коштів близько більше чверті усіх коштів бізнесу, розміщених на рахунках в банках на 01.01.2016. Враховуючи, що на ліквідацію банки потрапляють з мінімумом ліквідних активів (в середньому 20%, за даними Фонду гарантування вкладів), повернення коштів бізнесу за рахунок продажу майна таких банків видається малоімовірним. У 2014 -2017 рр по факту кошти фізичних осіб, малого бізнесу, частково бюджетних організацій і кредити рефінансування НБУ збанкрутих банків були привласнені реальними власниками банків.

Станом на сьогодні відбувається перерозподіл заощаджень населення з середніх та малих приватних банків з українським капіталом на користь іноземних та державних банків. Такі зрушення в ресурсній базі поглиблюють кредитну кризу, обумовлюючи фактичне припинення кредитування. Рівень непрацюючих кредитів клієнтам в банках з державним капіталом - 71%,

частка непрацюючих кредитів з іноземним капіталом – 23%, українським приватним капіталом – 21%.

Стимулювання до останнього часу Нацбанком попиту банків на ОВДП та депозитні сертифікати переорієнтовувало існуючий ресурсний потенціал банківської системи на фінансування державних боргів замість відновлення кредитування суб'єктів економіки.

Капіталізація державних банків (понад 58% банківського сектору) не приносить відчутного ефекту для національної економіки, оскільки погіршення якості активів вимагає нових витрат на формування резервів і виснажує прибуток.

Досі в Україні жоден з державних банків не виконує функцій банку розвитку, фінансування експорту. Прийнятий Закон України про створення експортно– кредитної агенції Урядом досі не виконаний.

Проблема забезпечення економіки України грошима для її зростання, висока частка іноземної валюти в грошовій масі, колосальний розмір готівкової валюти поза банками, зростаючі урядові зобов'язання у портфелі НБУ обумовлюють необхідність вжиття системних, комплексних заходів із розв'язання проблеми ресурсного забезпечення розвитку реального сектору економіки.

У банківській системі є достатня ліквідність, щоб кредитувати економіку. Значні ресурси знаходяться на коррахунках банків в НБУ, інвестовані банківськими установами в депозитні сертифікати НБУ. Загалом, згідно з експертними оцінками, більше чверті активів банківської системи – це кошти, що можуть бути інвестовані в економіку все сьогодні.

Банки справедливо скаржаться на корупцію судів у розгляді справ на користь непорядних позичальників, неефективну систему реалізації своїх прав як кредитора та заставодержателя. В результаті українські банки продовжують вкладати значну частину коштів не в кредити, а в депозитні сертифікати НБУ та ОВДП. Це створює високу, але ілюзорну ліквідність, і по суті означає втрату банками своєї функціональності.

В Україні досі відсутній такий важливий інститут, як банківський омбудсмен, здатний врегульовувати більшість спірних ситуацій позасудовим консенсусом. (Комплексна програма розвитку фінансового сектору, головним виконавцем якої є НБУ, передбачає створення

органу примирення).

Прийняття Закону про фінансову реструктуризацію неоднозначно сприймається великими українськими підприємствами, оскільки поряд з встановленням правил гри суттєво ускладнює процеси врегулювання проблемної заборгованості.

В умовах системної кризи, яку досі не визнано Урядом та центральним банком, проводиться жорстка монетарна політика, яка направлена на контроль руху валютної грошової маси. Головна мета, що визначив для себе НБУ – «таргетування інфляції», досягається грошовим голодом. Протягом 10 місяців 2016 року НБУ поступово знижував ключову ставку (з 14% до 12,5%). Проте наприкінці жовтня був змушений переглянути у бік збільшення на 1% під тиском зростаючої споживчої інфляції. Україна продовжує перебувати в групі країн з найвищим рівнем ключової ставки.

Рівень міжнародних резервів підвищився з початку року до 18,6 млрд дол., але лише 14,8 млрд дол. – в іноземній валюті, а решта вкладена в боргові цінні папери урядів інших держав та спеціальні права запозичення. Структура та розмір резервів у значній мірі є результатом стабільного перевищення імпорту над експортом. Рівень міжнародних резервів у 2017 році поліпшився завдяки співпраці Уряду з МВФ, та успішно розміщених суверенних боргових зобов'язань на 3 млрд. дол. США, що дозволило частково розвантажити «пікові» виплати, які очікують Україну у 2019 та 2020 роках.

Для вирішення нагальних проблемних питань у сфері кредитної політики та фінансового сектору економіки пропонується здійснити низку таких заходів:

Взаємодія НБУ та КМУ

- Розробка основ грошово-кредитної політики НБУ на наступний період має враховувати основоположні показники та цілі, на яких базуватиметься Стратегія промислового розвитку країни та Стратегії розвитку високотехнологічних галузей на період до 2025 року, що розробляються наразі Урядом, та орієнтуватися на створення нових робочих місць та зростання економіки.

Повернення довіри до банків

- Спільно з учасниками фінансового ринку розробити зміни до Закону «Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб», в якому змінити черговість в частині отримання відшкодування для стимулювання НБУ та Фонду

до ефективного продажу активів;

- Прискорити розгляд та прийняття законопроектів щодо захисту прав кредиторів.
- Передбачити внесення змін до законодавства у частині поступового підвищення гарантованої суми відшкодування банківських депозитів, кратного мінімальній заробітній платі та розширення переліку рахунків клієнтів, що підлягають відшкодуванню у разі неплатоспроможності банку.
- Вивчити можливість випуску валютних ОВДП для населення, що стимулюватиме повернення валюти у банківську систему та суттєво зменшить тіньовий валютний ринок.
- Запровадити порядок оперативного оприлюднення Національним банком заходів впливу на банки та інші фінансові установи, що входять у сферу нагляду НБУ, вказуючи установу, підстави та вид заходу; запровадити практику підготовки та оприлюднення доповідей незалежного аудитора НБУ про припинення діяльності конкретних банків.

Доступ до кредитування

- Вивчити та реалізувати успішно апробований в країнах ЄС досвід антикризових програм довгострокового рефінансування банків національними банками з метою стимулювання (відновлення) кредитування реального сектору економіки; продовжити поступове зниження ключової ставки НБУ з прив'язкою до очікуваного рівня інфляції.
- Розглянути можливість створення за прикладом країн-членів ЄС державних компаній з прийняття в управління проблемних активів від банків, що потрапили у скрутне становище; внести зміни у нормативну базу щодо оподаткування доходів банків від операцій з передачі або списання активів, що сприятиме розвантаженню балансів банків для активізації кредитування реального сектору економіки.
- Продовжити курс на валютну лібералізацію, відмову від обов'язкового продажу валютної виручки експортерами; скасування граничного терміну розрахунків за операціями з експорту/імпорту товарів; зняття інших адміністративних обмежень на валютному ринку, з подальшим забезпеченням докорінної модернізації всієї системи валютного контролю
- Розглянути можливість зняття валютних обмежень на повернення дивідендів за кордон,

що наразі стримує активність іноземних інвесторів, зокрема у реалізації потужних проектів у галузі відновлювальних джерел енергії;

- Розробити програму кредитної підтримки малого та середнього бізнесу, включаючи створення фондів гарантування кредитів МСП на засадах партнерства держави і бізнесу, із залученням кредитних коштів, інвестицій та технічної допомоги міжнародних організацій.
- Забезпечити створення спеціалізованого бюро кредитних історій для корпоративних клієнтів, що дозволить поліпшити доступ до банківських кредитів для МСП.
- Розглянути можливість виділення центральним банком ресурсів для забезпечення кредитування МСП банкам, що мають програми мікрокредитування.
- Забезпечити розвиток фінансового лізингу для МСБ, який дозволить отримувати матеріальні ресурси для започаткування власної справи без застави.
- Розробити програму невідкладних заходів із нарощування експортного потенціалу України та підтримки імпортозаміщення, в тому числі передбачити прискорення розвитку Укресімбанку як спеціалізованої установи, започаткування системи експортних гарантій.
- Внести зміни до законодавства у частині поступового підвищення гарантованої суми відшкодування банківських депозитів, кратного мінімальній заробітній платі (зокрема, наразі в ЄС це не менше 350 мінімальних зарплат) та розширення переліку рахунків клієнтів, що підлягають відшкодуванню у разі неплатоспроможності банку.
- З метою запобігання у подальшому випадків врятування банків за кошти державного бюджету створити механізм трансформації боргових зобов'язань банків у капітал або списання боргу за рішенням регулятора, включаючи емісію конвертованих облігацій (за аналогом прийнятого у багатьох країнах світу т. з. механізму bail-in); створити спеціальний стабілізаційний фонд за рахунок внесків банків (відсоток від активів, диференційований залежно від рівня системного значення банку, з максимальною ставкою для системно важливих банків), що призначений для врегулювання банків у разі їх неплатоспроможності (аналогічно створенню стабілізаційного фонду в ЄС).
- Створити в Україні інститут громадського

примирителя для банківського сектору (або фінансового в цілому) на засадах, що відповідають принципам, сформульованим Міжнародною мережею фінансового омбудсмена (INFO) за результатами консультацій регуляторів з асоціаціями банків, інших фінансових установ, органами захисту прав споживачів; в якості прийнятного варіанту – обрати модель фінансування омбудсмена за рахунок внесків фінансових установ.

Для вирішення нагальних питань розвитку небанківських фінансових інституцій та сприяння розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення, передусім необхідно відновити довіру та забезпечити захист споживачів фінансових послуг, а також посилити фінансову спроможність та конкурентоспроможність кредитних спілок, страхових компаній та недержавних пенсійних фондів. Зокрема, необхідно здійснити низку заходів:

у сфері кредитної кооперації та інших небанківських кредитних установ:

- забезпечення захисту інтересів споживачів фінансових послуг та відновлення довіри до ринку небанківських фінансових послуг, зокрема шляхом створення системи гарантування заощаджень в небанківських фінансових установах на засадах державно-приватного партнерства;
- сприяння на державному рівні створенню схем колективного захисту в плані капіталізації та підтримки ліквідності з використанням досвіду країн ЄС (Австрія, Іспанія);
- удосконалення діяльності регулятора та підвищення ефективності державного нагляду, переведення нагляду і регулювання кредитних спілок та кредитних кооперативів (у разі їх створення) до Національного банку, дотримуючись при цьому принципу пропорційності та гармонізації у вимогах;
- підвищення ефективності регуляторного впливу на розвиток ринку небанківських фінансових послуг, зокрема шляхом сприяння діяльності саморегулюючих організацій небанківських кредитних установ в розробці і дотриманні кодексів бізнесу;

у сфері страхування:

- забезпечення «глибини» страхового захисту, що проявляється у збільшенні частки страхових премій у структурі ВВП;
- запровадження механізмів обов'язкового

страхування з питань, які зачіпають загальнодержавні інтереси, що сприятиме як забезпеченню стабільності економічного середовища, так і збільшенню страхових премій;

- забезпечення інвестиційної орієнтованості страховиків, що зумовлена інституційною спрямованістю страхового фонду та можливістю отримувати інвестиційний дохід та нарощувати капіталізацію через збільшення страхових резервів;
- забезпечення інноваційності страхових послуг, модернізація існуючих страхових продуктів для залучення широкого кола страхувальників;
- забезпечення впровадження та розвитку медичного страхування.

У сфері розвитку недержавних пенсійних фондів:

- запровадження принципів та цілей державного регулювання та нагляду відповідно до міжнародних стандартів IOPS (Міжнародної організації органів нагляду за пенсійними фондами);
- сприяння становленню недержавних пенсійних фондів як значущих інституційних інвесторів у економіку України шляхом розширення спектра та підвищення якості фінансових послуг, з метою формування та залучення довгострокового інвестиційного ресурсу в економіку країни;
- створення умов до впровадження обов'язкової професійної пенсійної програми для окремих категорій працівників з підвищеним впливом шкідливих факторів виробничого середовища;
- поступова відмова від застосування кількісних обмежень для цілей диверсифікації інвестиційного портфеля недержавних пенсійних фондів та перехід до застосування критеріїв і правил «розумного інвестора»;
- вжиття заходів стосовно оздоровлення ринку недержавних пенсійних фондів та адміністраторів, зокрема через проведення аудиту, з метою виявлення проблемних та формально існуючих.

УДОСКОНАЛЕННЯ ФІСКАЛЬНОЇ СИСТЕМИ

Незбалансована податкова політика є наслідком відсутності дієвих реформ податкової системи, які стимулювали б бізнес працювати легально та прозоро. Проведені урядові комплексні зміни податкової системи, задекларовані як податкова реформа, насправді не дали очікуваного результату для бізнесу: не сприяли детінізації економіки, не збільшили ділову активність, не вплинули суттєво на темпи економічного зростання.

Реформа Державної фіскальної служби поки що не призвела до зміни характеру взаємовідносин між контролюючими органами та платниками податків. Тиск на бізнес, недотримання вимог податкового законодавства з боку контролюючих органів, недосконале адміністрування податків, відсутність фактичної відповідальності посадових (службових) осіб органів фіскальної служби вимагають необхідності проведення більш рішучих дій з реалізації інституціональної реформи ДФС України.

До цього часу існують проблеми з поверненням надмірно сплачених податкових зобов'язань (зокрема, з податку на прибуток), переплати з ПДВ взагалі були «поховані» на електронних рахунках з ПДВ. Електронний сервіс «Електронний кабінет платника податків», на жаль, є недосконалим як з функціональної, так і з технічної точки зору.

Діяльність податкової міліції взагалі опинилась за межами правового поля, а створення якісно нової служби фінансових розслідувань не зрушилось з місця. Всі наявні ініціативи з приводу її створення та функціонування не гарантують відсутності корупційної складової в майбутній роботі.

Система оподаткування податком на прибуток не сприяє стимулюванню інвестиційної діяльності, норми розділу III ПКУ є неоднозначними, що залишає можливість дискреції при застосуванні норм податкового законодавства. Виведення капіталів за кордон без оподаткування стає все більшою проблемою для національної економічної безпеки.

Альтернативою системи депонування коштів ПДВ є застосування системи моніторингу ризикових операцій, направленої на упередження зловживань з ПДВ. Але запроваджені з 1 липня 2017 року процедури зупинення реєстрації податкових накладних, в умовах діючої системи депонування ПДВ на електронних рахунках та на фоні відсутності адекватної системи оцінки та управління ризиками

обумовили значні фінансові та репутаційні втрати в діяльності представників реального сектору економіки (переважно малого та середнього бізнесу, та їх контрагентів, а також створили суттєві ризики для їх подальшої діяльності).

Чинна модель оподаткування податком на прибуток, яка не стимулює інвестиційну діяльність підприємств, знайшла свою альтернативу в пропозиціях експертної спільноти та бізнесу щодо більш прогресивної моделі оподаткування податком на виведений капітал, яка має багато переваг, починаючи від спрощення адміністрування, сприяння інвестиційної діяльності, та закінчуючи протидією прихованому виведенню капіталів за кордон.

Податкова система потребує подальшої лібералізації та спрощення адміністрування, зменшення податкового навантаження на бізнес з метою стимулювання зовнішніх та внутрішніх інвесторів.

Повільне просування показників України у рейтингу легкості ведення бізнесу (за два роки на п'ять позицій, наразі 76 місце серед 190 країн), критичне ставлення вітчизняного бізнесу до стану справ у боротьбі із контрабандою, невирішеність багатьох проблемних питань, актуальність яких не втрачається з кожним новим витком реформування ДФС, особливий акцент, що наразі робиться урядом з метою впровадження європейських стандартів у визначенні митної вартості, автоматизації процедур митного оформлення товарів, обумовлюють нагальну необхідність законодавчих змін у митній сфері.

Таким чином, на нашу думку, орієнтирами для влади у сфері оподаткування та митної справи мають бути такі напрямки:

У сфері удосконалення системи оподаткування:

- Провести порівняльний аналіз впливу змін податкового, митного, пенсійного та регуляторного законодавства (за останні 3-4 роки) на економіку і формування державних фінансів, з метою підготовки аргументованих пропозицій, спрямованих на досягнення балансу інтересів між бізнесом та державою для забезпечення сталого розвитку економіки. Здійснити відповідні розрахунки щодо динаміки змін фіскального навантаження на бізнес у розрізі провідних

галузей економіки (підприємств реального сектору економіки (великих, середніх, малих, державної та недержавної форм власності) у співставленні з динамікою змін показників ВВП, галузевої та регіональної доданої вартості, зведеного бюджету України (ДБУ, МБУ) та ПФУ. Залучити до цієї роботи профільні наукові установи.

- Забезпечити проведення дієвої інституціональної реформи Державної фіскальної служби та посилення громадського контролю за діяльністю служби. Удосконалити функції контролюючих органів: посилити консультативно-сервісні та аналітичні функції, забезпечити виконання функцій з обслуговування платників податків з розширеним спектром сервісів, забезпечити виконання таких функцій належною кількістю службових осіб центрів обслуговування платників податків.

- Запровадити дієвий механізм притягнення до дисциплінарної, фінансової, адміністративної та кримінальної персональної відповідальності посадових (службових) осіб контролюючих органів за свої рішення, дії, бездіяльність, внаслідок яких платники податків понесли збитки (була спричинена шкода) як шляхом пред'явлення державою зворотної вимоги (регресу) таким посадовим (службовим) особам контролюючих органів в сумі понесених платниками податків збитків (шкоди), так і прямого застосування фінансових санкцій.

- Забезпечити скорочення обсягів часу на підготовку податкової звітності, розширення можливостей безперешкодного дистанційного звітування та сплати податків; запровадження та забезпечення ефективного функціонування он-лайн-сервісів: Електронного кабінету платників податків, Фіскальної розрахункової системи (програмного забезпечення замість РРО).

Забезпечити прозорість діяльності ДФС у частині повноти і деталізації податкових роз'яснень, прийнятих нормативних актів (наказів) та іншої періодичної інформації за рахунок:

- обов'язкового оприлюднення ДФС періодичної податкової інформації (розширення її переліку та деталізації);

- удосконалення (спрощення) процедури апеляційного оскарження рішень фіскальних органів, забезпечення об'єктивного та неупередженого розгляду скарг платників податку.

- Відмовитися від виключно каральної моделі податкового контролю:

- скасувати штрафні фінансові санкції до платників

податків, які без оскарження податкового повідомлення-рішення сплатили донараховані платежі;

- спростити систему адміністрування при використанні реєстраторів розрахункових операцій, зменшити кількість штрафних санкцій за порушення у сфері РРО, запровадити електронні сервіси у цій сфері;

- заборонити на законодавчому рівні кримінальне переслідування особи за ухилення від сплати податків до остаточного узгодження податкових зобов'язань та запровадження механізму автоматичного закриття раніше відкритих кримінальних проваджень при набранні законної сили рішенням суду про скасування донарахувань;

- поширити дію Закону «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» на податкові органи;

- Розробити автоматичну ризикоорієнтовану систему, направлену не тільки на виявлення, але і на запобігання порушенням у сфері оподаткування, в тому числі у сфері ПДВ. До завершення її розробки перевести механізм блокування податкових накладних у тестовий режим шляхом прийняття законопроекту «Про внесення змін до підрозділу 2 розділу XX “Перехідні положення” Податкового кодексу України щодо зупинення реєстрації податкової накладної/розрахунку коригування у Єдиному реєстрі податкових накладних» (реєстраційний номер 7115 від 15.09.2017 р.);

- Зменшити фіскальне навантаження на фонд оплати праці (ЄСВ та ПДФО) до оптимального рівня, з урахуванням висновків наукових досліджень, скасувати військовий збір. Паралельно здійснити комплексні заходи з подальшої децентралізації та з реформування системи пенсійного забезпечення, а саме поступове впровадження другого та третього рівня пенсійного забезпечення.

- Модернізувати податок на прибуток:

- з 1 січня 2018 року перейти на модель оподаткування податком на виведений капітал;

- вдосконалити інструмент контролю за трансфертним ціноутворенням відповідно до вимог ОЕСР щодо розкриття інформації про використання схем агресивного податкового планування;

- повернути платникам податку переплати з податку на прибуток.

- Реформувати податок на додану вартість:

- скасувати електронні рахунки з ПДВ з розробкою

системи оцінки та управління ризиками, направлену на упередження зловживань у сфері оподаткування ПДВ;

- відновити режим звільнення від оподаткування ПДВ операцій з ввезення на митну територію України устаткування та обладнання, що здійснюється як внесок до уставних фондів з метою активізації залучення інвестицій для проведення модернізації та переоснащення підприємств;

- переглянути ставки ПДВ з урахуванням висновків наукових досліджень;

- Забезпечити створення єдиного загальнодоступного реєстру ставок з податку на майно (для платників податків, що мають філії, відділення та інші відокремлені підрозділи).
- Переглянути методичку нормативної грошової оцінки землі в умовах податку на комерційну нерухомість; призупинити індексацію нормативної оцінки землі (визначення коефіцієнта індексації за 2017 р. на рівні 100 %);
- Ввести мораторій на внесення змін до податкового законодавства протягом 3 років після запровадження фіскального блоку Невідкладних рішень Антикризисової програми спільних дій влади та бізнесу (з 2017 по 2019 р.р.) в частині ставок, видів податків і зборів;
- Зберегти спрощену систему оподаткування, збільшити граничні обсяги доходів для кожної з груп з одночасною диференціацією граничних обсягів доходів в розрізі регіонів. В рамках забезпечення фінансової децентралізації передати повноваження по встановленню граничних обсягів доходів для цілей ССО місцевим органам влади. Зберегти перелік видів діяльності, передбачених чинними нормами податкового законодавства для спрощеної системи оподаткування.
- На основі висновків експертно-наукових досліджень удосконалити загальну систему оподаткування доходів фізичних осіб з метою стимулювання фізичних осіб спрямовувати частину свого доходу на здійснення інвестицій. Підвищити поріг податкової знижки для малозабезпечених осіб.
- Переглянути систему державної підтримки для сільськогосподарських підприємств, в тому числі шляхом забезпечення більш справедливої системи стимулювання сільськогосподарських товаровиробників, підтримки фермерських господарств, що представляють сектор малого бізнесу.

- Здійснювати поступове підвищення фіскальної ефективності екологічно орієнтованих податків і зборів на основі реалізації Національної стратегії наближення законодавства України до норм ЄС у галузі охорони довкілля.

У сфері удосконалення митного законодавства

- Провести реформу митних органів з метою недопущення втрати ефективності їх функціонування, збереження профільної вертикалі управління. Здійснити аналіз виконання функцій, що стосуються митної справи, та забезпечити реформування ДФС України на принципах відповідності структури управління завданням та функціям митних органів. Не допустити розчинення функцій митного контролю та виконання митних формальностей в підрозділах, що забезпечують дотримання вимог податкового законодавства та сплату податкових платежів. Припинити процес кадрового вимивання фахівців митниці через створення прозорої системи стимулювання їхньої роботи. Відновити дії Митно-тарифної ради.
- Впровадити процедури автоматичного оформлення митних декларацій в залежності від рівня ризику («зелений» коридор – оформлення в автоматичному режимі, «жовтий» коридор – посадова особа митниці перевіряє документи, «червоний» коридор – посадова особа митниці перевіряє документи і товари).
- Впровадити дію норм, аналогічних діючим у митному законодавстві ЄС (положень щодо діяльності уповноважених економічних операторів, системи спрощених митних процедур, впровадження обов'язкового подання перевізником короткої ввізної декларації до ввезення в Україну товарів, впровадження українського ідентифікаційного номера для іноземних суб'єктів господарювання).
- Передбачити випуск товарів, що імпортуються в Україну, у вільний обіг за заявленою суб'єктом ЗЕД митною вартістю із одночасним врегулюванням порядку проведення митного пост-аудиту, передбачивши відповідні можливості для його застосування щодо випущених у обіг товарів.
- Чітко визначити перелік обставин, коли безпосередньо під час митного оформлення посадова особа має право витребувати від декларанта додаткові документи для підтвердження заявленої митної вартості товарів.

ПРОМИСЛОВА ПОЛІТИКА ТА РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦТВА: НАДХОДЖЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ, ІННОВАЦІЙНІ СТИМУЛИ, УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕДУР ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

Один із найбільших показників ступеню зносу основних засобів - 76,4% за даними станом за 2016 рік зафіксовано у переробній промисловості.

Водночас показник завантаження виробничих потужностей в I кварталі 2017 року у промисловості знаходився на рівні 64%.

У структурі національної економіки переважно зберігають виробничий потенціал сектори, орієнтовані на видобуток та транспортування сировини або випуск продукції з низьким ступенем обробки, завантаження потужностей яких залежить від попиту на зовнішньому ринку (у структурі експорту загалом майже 68% - продукція АПК, харчової промисловості та металургії). Водночас споживчий ринок України все більше наповнюють товари іноземного виробництва.

На сьогодні основні проблеми промислового комплексу України, які потребують негайного вирішення:

1. Відсутність будь-якої підтримки промислових виробників складної техніки при здійсненні державних закупівель, що ставить в нерівні умови українських постачальників з іноземними компаніями;

Головним джерелом фінансування капітальних інвестицій, як і раніше, залишаються власні кошти підприємств та організацій, за рахунок яких у січні-грудні 2016 року освоєно близько 70% капіталовкладень.

2. Відсутність доступу промислових підприємств до фінансових ресурсів, в т.ч. в національній валюті обмежує проведення інноваційної діяльності, модернізації потужностей у відповідності зі стандартами ЄС.

Основним джерелом фінансування інноваційних витрат також залишаються власні кошти підприємств - більше 97%. Кошти державного бюджету отримало лише 11 підприємств та 15 місцевих бюджетів, загальний обсяг яких становив 0,7% від загального обсягу; вітчизняних інвесторів - 1,9%; а на кредити припадало 0,8%. Але при цьому абсолютна більшість інноваційних розробок у виробництві не впроваджується. В економіці використовується лише 7% від загальної кількості діючих патентів, 6% корисних моделей, 4% промислових зразків. При цьому несанкціонований витоку винаходів за кордон набуває все більших

масштабів.

3. Відсутність вимог до локалізації складної продукції на території України, що приваблює іноземні компанії до організації виробництва «викруткової» збірки і лишає перспективи розвитку українських підприємств з високотехнологічним циклом виробництва.

4. Відсутність контролю витрачання власних та бюджетних коштів державними монополіями, які чималу частину фінансових ресурсів спрямовують на закупівлю імпортової продукції, визначаючи в тендерній документації умови під конкретних постачальників.

Дохідні частини бюджетів десяти найбільших держмонополій в 2015 р. склали близько 270 млрд. грн., що майже втричі перевищує обсяги реалізації продукції всіх машинобудівних підприємств за аналогічний період.

5. Значний рівень корупції і зловживань спостерігається в державних закупівлях, що відображається в неконкурентних умовах вибору переможців торгів та затягуванні процесу закупівлі, що являється неприпустимим. Наразі є поширеною практика, коли фірми з сумнівною репутацією, які не є виробниками або офіційними дилерами, свідомо гальмують процедури закупівель, намагаючись заволодіти замовленням. Вони затягують проведення тендерів на місяці, що призводить до невиконання планів закупівель державними монополіями (наприклад, цього року не відбулося жодного з тендерів з придбання вантажних вагонів у рамках Програми оновлення рухомого складу Укрзалізниці до 2021 року), простоїв фірм-виробників, а інколи до банкрутства останніх.

Заради відновлення функціонування реального сектору економіки, підвищення його фінансової стійкості та забезпечення збалансованого розвитку внутрішнього ринку, в найкоротші терміни пропонується реалізувати такі заходи:

Державна підтримка виробника

- Реалізація державних програм підтримки промисловості, спрямованих на імпортозаміщення, у тому числі через компенсацію частини відсоткової ставки за кредитами покупців такої продукції.
- Впровадження механізмів фінансової підтримки інвестиційних проектів з метою реструктуризації

кредитів, залучених для розвитку виробництва і модернізації потужностей.

Удосконалення процедур державних закупівель

- Внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі», Податкового і Бюджетного Кодексів, а також пов'язаних з ними інших нормативно-правових актів щодо:

- застосування у тендерній документації кваліфікаційних та оціночних критеріїв на основі життєвого циклу продукції, яка має складний або спеціалізований характер, а також гармонізації українського законодавства у сфері публічних закупівель з міжнародними нормами. До прийняття даного Закону, затвердити розпорядження КМУ щодо використання під час публічних закупівель таких критеріїв в рамках чинного законодавства;

- обмеження “окремих процедур закупівлі” для державних монополістів та їх афілійованих організацій;

- впровадження в Україні довгострокового бюджетного планування з можливістю укладення довгострокових договорів з постачальниками складної продукції.

- Передбачити у проекті Державного бюджету на 2018 рік перегляд у бік зменшення нормативу сплати частини чистого прибутку державних підприємств та організацій, що підлягає перерахуванню до бюджету.

- Внести зміни до Постанови КМУ від 11.10.2016 р. №710 «Про ефективне використання державних коштів» у частині відкриття нових Державних цільових науково-технічних програм.

Підтримка експорту

- Законодавче, нормативне та ресурсне забезпечення запуску діяльності ЕКА.

- Спрощення участі у державних тендерах за кордоном, зокрема, закріплення строків повернення валютної виручки відповідно до термінів оплати, встановлених у зовнішньоекономічних контрактах з суб'єктами державної форми власності інших країн.

- Спрощення можливості відкриття філіалів за кордоном з метою супроводження експортних контрактів, здійснення сервісного обслуговування товарів з високою доданою вартістю, організації маркетингової діяльності, участі у тендерах.

Фіскальна підтримка

- Відшкодування державою підприємствам ПДВ та переплат податку на прибуток за минулий період.

- Стимулювання через інструменти фіскальної політики інноваційної та наукової діяльності.

- Скасування оподаткування при продажу проблемних активів, що сприятиме розчищенню балансів банків та надасть можливість кредитувати підприємства.

- Законодавче забезпечення формування довгострокової ресурсної бази, зокрема запуск системи недержавного пенсійного забезпечення.

Окрім цього пропонується:

- Мінагрополітики внести зміни до наказу від 25.11.2016 №489 «Про затвердження порядку нормативної грошової оцінки земель населених пунктів» шляхом запровадження понижуючого коефіцієнту, який характеризує функціональне використання земельної ділянки при нарахуванні податку на землі промисловості для розміщення та експлуатації основних, підсобних і допоміжних будівель та споруд підприємств переробної, машинобудівної та іншої промисловості відповідно до секції J, розділу 11, підрозділу 11.02.

- Кабінету Міністрів України надати рекомендації органам місцевого самоврядування щодо можливості зменшення орендної плати за земельну ділянку до розмірів земельного податку для промислових виробничих підприємств.

- КМУ надати рекомендації органам місцевого самоврядування щодо відміни 10%-го податку у вигляді пайового внеску підприємства до місцевих бюджетів під час запуску нових промислових виробничих потужностей.

Забезпечення інноваційної складової промислового розвитку

За роки незалежності кількість дослідників у галузі технічних наук в Україні знизилася у 3,5 разу. Освоєння нових видів техніки скоротилося в 14,3 разу, а частка інноваційно-активних промислових підприємств — у п'ять разів.

В Україні досі немає стратегії інноваційного розвитку із відповідним планом її реалізації.

Разом з тим, вітчизняна нормативно-правова база у сфері інтелектуальної власності потребує подальшого вдосконалення та адаптації до європейського законодавства, а низька ефективність судової системи призводить до небажання підприємців реєструвати права інтелектуальної власності на українські розробки в Україні та стимулює піратство в сфері програмного забезпечення та Інтернеті, підробки, порушення законодавства в сфері промислових зразків.

Основними високотехнологічними напрямками для України є високотехнологічне машинобудування; розвиток інноваційної екосистеми; розвиток інформаційно-телекомунікаційних технологій; застосування інформаційних технологій в АПК, енергетиці, транспорті та промисловості; створення нових матеріалів; розвиток фармацевтичної та біоінженерної галузі.

Зважаючи на незадовільний стан впровадження інновацій, підприємницька спільнота вважає за необхідне передбачити більш адекватну державну фінансову підтримку, систему інструментів стимулювання науково-технічної, інноваційної діяльності, а також впровадження інновацій у виробництво шляхом:

- Розробки та прийняття нової редакції Закону України «Про інноваційну діяльність», а також усі пов'язані з ним закони та підзаконні акти;
- Розблокування та максимального сприяння діяльності технопарків;
- Невідкладної імплементації положень нового Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність», зокрема щодо фінансування науки, створення нових органів управління та грантової підтримки науки, створення стартапів та ін.;
- розвитку конкуренції на ринку досліджень у напряму створення умов для функціонування старт-ап та спін-оф компаній, в т.ч. за участю державних наукових установ (для прикладних розробок), та цільового замовлення (для потреб конкретного споживача) фундаментальних розробок з забезпеченням масштабного впровадження їх результатів;
- Створення за галузевим принципом по-тужних інтегрованих науково-виробничих структур, що об'єднані спільним ринком, з подальшими утворенням науково-виробничих комплексів і застосуванням державного замовлення на їх продукцію. Це дозволить послабити гостроту проблем охорони та передання інтелектуальної власності, а також сертифікації інноваційної продукції, підвищити ефективність використання результатів НДДКР і наблизити дослідницьку діяльність до конкретних запитів ринку.
- Співробітництва між ВНЗ, науковими установами, представниками бізнесу та державних органів з конкретних питань підвищення ефективності інноваційної діяльності, впровадження у навчальні програми окремих курсів стосовно сучасної підприємницької та інноваційної діяльності, ознайомлення з прикладами економічно

ефективного впровадження результатів досліджень

Стимулювання внутрішнього ринку

- Впровадити механізми фінансової підтримки інвестиційних проектів з метою реструктуризації кредитів, залучених для розвитку виробництва і модернізації потужностей; компенсації інвестору коштів, вкладених у створення інфраструктури (енерго- та водопостачання, під'їзні дороги тощо), зокрема, в рамках державно-приватного партнерства.
- Стимулювати попит на продукцію вітчизняного виробництва шляхом компенсації відсоткової ставки при виплаті кредитів для тих суб'єктів, які закуповують машинобудівну техніку вітчизняного виробництва.
- Забезпечити конкурентний доступ до мереж і енергії, що сприятиме унеможливленню зловживань монополієм становищем суб'єктами природних монополій у сфері енергетики, тепlopостачання, централізованого водопостачання та водовідведення
- Сприяти відкриттю інформації та спрощенню експертизи по надрах, спрощенню доступу до геологічної інформації, водних, електричних мереж.
- Використати механізми СОТ для захисту внутрішнього ринку, включаючи компенсаційні мита й інші захисні заходи, а також дозволені СОТ механізми зі стимулювання інноваційної й інвестиційної активності, зокрема через субсидування НДДКР, проектне фінансування, державні гарантії, лізинг устаткування та ін.

У регуляторній сфері

За даними ДРС України, станом на початок 2-кварталу не було затверджено критерії оцінки ступеня ризику від впровадження господарської діяльності у 40 сферах державного контролю. Суттєвих змін у цьому напрямку не відбулося й у подальшому. Тому вважаємо за необхідне прискорити дерегуляцію господарської діяльності на засадах прозорості, уніфікації та автоматизації адміністративних процедур, взаємної відповідальності сторін.

В рамках здійснення дерегуляції необхідно здійснити наступні заходи:

- з метою зменшення адміністративного тиску держави необхідне прискорення реалізації схваленої Кабінетом Міністрів України концепції створення Державної природоохоронної служби як консультативного органа та ліквідація існуючої структури Держекоінспекції як органа покарання за

правопорушення.

- З метою зменшення адміністративного тиску є доцільним перегляд та скасування деяких напрямків нарахування збитків та зменшення їх розмірів (збитки можуть сягати мільйонів гривень за добу роботи для великих підприємств).

- Створення єдиної бази, як в цілому на державному рівні так і на рівні областей у вигляді загальнодоступного електронного реєстру у якому би були внесені усі приписи (по пунктам) видані органами державного нагляду (контролю) суб'єктам господарювання для можливості їх аналізу та планування превентивних заходів при роботі підприємства.

- Скасування обов'язкового здійснення санітарно-епідеміологічного, ветеринарно-санітарного, фітосанітарного, екологічного та радіологічного контролю товарів перед їх експортом, оскільки такі заходи доцільно здійснювати лише у разі, коли цього вимагає країна-імпортер.

- Забезпечення конкурентного доступу до мереж і енергії, що сприятиме унеможливленню зловживань монопольним становищем суб'єктами природних монополій у сфері енергетики, тепlopостачання, централізованого водопостачання та водовідведення

У митній сфері

- запровадження процедури автоматичного оформлення митних декларацій в залежності від рівня ризику;
- впровадження норм, аналогічних діючим у митному законодавстві ЄС (положень щодо діяльності уповноважених економічних операторів, системи спрощених митних процедур, впровадження обов'язкового подання перевізником короткої ввізної декларації до ввезення в Україну товарів, впровадження українського ідентифікаційного номера для іноземних суб'єктів господарювання).
- перехід до випуску товарів, що імпортуються в Україну, у вільний обіг за заявленою суб'єктом ЗЕД митною вартістю із одночасним врегулюванням порядку проведення митного пост-аудиту, передбачивши відповідні можливості для його застосування щодо випущених у обіг товарів.

З метою якісного забезпечення виробничими кадрами усіх рівнів та збільшення робочих місць:

- Запровадити з боку держави мотиваційні заохочувальні механізми для роботодавців при створенні робочих місць, зокрема, механізми дотації

роботодавцю на створення робочих місць у сфері промислового виробництва.

- Удосконалити умови отримання статусу безробітного для запобігання використання соціальних пільг особами, кадровий потенціал яких може бути використаний на виробництві, а саме:

- заборона надання особі статусу безробітного при наявності відповідних вакансій у Державному центрі зайнятості;

- заборона надання особі статусу безробітного при звільненні з роботи за власним бажанням;

- зміна поняття «підходяща робота» для уникнення зловживань потенційними безробітними при наявності вакансій.

- запровадити механізм, який передбачатиме норму обов'язкової роботи за направленням (за спеціальністю на виробництві) протягом 3-х років для випускників ВУЗів, технікумів, коледжів, професійно-технічних училищ, які навчаються за державні кошти.

У секторальному розрізі

сприяння машинобудівним виробництвам з боку держави повинно стосуватись: зростання державного замовлення для внутрішнього ринку та процесів імпортозаміщення на ринках імпортової продукції (міського транспорту, станків та обладнання, електроінструментів та побутових приладів);

- орієнтація підприємств машинобудування на задоволення внутрішніх потреб держави (як варіант, завантаження потужностей вагонобудівних компаній через держзамовлення на виробництво нових вантажних вагонів для Укрзалізниці);

- надання підприємствам, що розгортають виробництво імпортозаміщуючих товарів, в оренду на пільгових умовах вільних виробничих площ, що знаходяться в державній власності;;

- перетворення власності державних підприємств оборонного і цивільного машинобудування (акціонування, корпоратизація державних підприємств, стимулювання утворення інтегрованих структур, зокрема в космічній галузі та енергетичному машинобудуванні; збільшення капіталізації вітчизняних машинобудівних підприємств шляхом проведення технологічного аудиту та постановка об'єктів інтелектуальної власності на баланс в якості нематеріальних активів у передприватизаційний період);

- удосконалення законодавчого поля (для

співробітництва з приватними іноземними компаніями необхідно доопрацювати закон України «Про державно-приватне партнерство», передбачивши можливість участі державних підприємств в державно-приватних структурах, прозорий механізм для мотиваційної участі іноземних компаній та умови для збереження вітчизняних виробництв, зокрема оборонного та подвійного спрямування).

- збереження високої кваліфікації виробничих кадрів, забезпечення спадкоємності генерацій робочих колективів (збільшити обсяги державного замовлення на технічні спеціальності за напрямками «електротехніка та електромеханіка», «машинобудування», «матеріалообробка», «матеріалознавство»).

Хімічна промисловість

- надання пріоритетності реалізації інвестиційних проектів з розширення діючих виробничих потужностей та модернізації внутрішнього виробництва на базі більш глибокого перероблення місцевої сировини та напівпродуктів, використання сучасних технологій, створення замкнутих технологічних циклів у виробництві продуктів азотної хімії, продуктів органічного напрямку, титанової продукції, полімерної та гумовотехнічної продукції;

- сприяння організації нових сучасних переробних виробництв та технологічної модернізації існуючих. Реалізація завдання через впровадження проектів із розвитку сучасних імпортозаміщуючих хімічних виробництв (у першу чергу, фармацевтичного виробництва, агрохімічної продукції, добрив, засобів захисту рослин, лакофарбових матеріалів, мийних засобів), що здатні виробляти конкурентну товарну продукцію, яка не поступається імпортним аналогам, на основі впровадження сучасних технологій, сприяння локалізації виробництва на території України, кооперування для організації спільних підприємств;

- стимулювання диверсифікації виробництва і підвищення конкурентоспроможності хімічної промисловості за напрямками: агрохімія, хімія тонкого органічного синтезу (виробництво лаків, фарб, фотохімічних товарів тощо), виробництво хімікатів для промисловості, виробництво нових композиційних матеріалів. Реалізації цього завдання сприятиме розроблення Програми модернізації хімічної промисловості до 2025 р., де будуть чітко визначені завдання, терміни виконання та джерела залучення інвестицій для впровадження інвестиційно-інноваційних проектів на українських хімічних підприємствах;

- надання субсидій на підтримку розвитку композиційних матеріалів та виробів з них у рамках реалізації Програми модернізації хімічної промисловості; надання субсидій на компенсацію частини витрат на реалізацію комплексних інвестиційних проектів зі створення нових виробництв; надання пільгових довгострокових кредитів і послуги фінансового лізингу як інструменту стимулювання щодо активізації інноваційних процесів у галузі та можливості створення нових високотехнологічних виробництв;

- для створення відповідних умов щодо стабільного розвитку виробництва мінеральних добрив та забезпечення потреб агропромислового комплексу України в агрохімікатах та засобах захисту рослин, необхідне сприяння у терміновому погодженні проекту Закону України «Про стимулювання розвитку промисловості з виробництва мінеральних добрив, засобів захисту рослин та інших агрохімікатів для агропромислового комплексу»;

- невідкладна практична імплементація в Україні технічного законодавства ЄС у сфері обігу хімічної продукції на внутрішньому ринку України, зокрема, забезпечити необхідність повної гармонізації національного технічного законодавства з європейським у сфері обігу добрив; забезпечити відповідність продукції, що виготовляється, міжнародним нормам з екологічної та хімічної безпеки; прискорити гармонізацію технічних регламентів щодо безпечності хімічної продукції, пестицидів та агрохімікатів, лакофарбових матеріалів, упаковки та відходів упаковки;

- Організація повноцінної та ефективної роботи газових бірж;

- Вирішення питання щодо допуску підприємств, для яких газ є технологічною сировиною, до розроблення і видобування природного газу (на перспективних родовищах).

Деревообробна галузь

Механізми стимулювання розвитку деревообробної промисловості:

- Розробка комплексної державної Програми розвитку лісгосподарського та ліспромислового комплексу України до 2025 року;

- створення механізмів стимулювання виробництва продукції деревообробки з високою доданою вартістю та сприяння залученню інвестицій у технології глибокої переробки деревини;

- створення ринкового, прозорого, недискримінаційного механізму реалізації

необробленої деревини в тому числі шляхом прямих довгострокових договорів, що дасть можливість планування розвитку бізнесу у деревообробній промисловості;

- запровадження єдиної системи електронного обліку заготовленої деревини та доступності цієї інформації широкому колу підприємств які використовують лісосировину;

- внесення змін до Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення конкурентних умов виробництва електроенергії з альтернативних джерел енергії» від 04.06.2015 р., №514-VIII в частині виключення з визначення «біомаса» продукції лісового господарства «ділова деревина» яка використовується у деревообробній та інших галузях промисловості для виробництва продукції з високою доданою вартістю. Внесення змін до згаданого Закону не дасть можливості зменшити обсяги виробництва продукції деревообробки, закриття в першу чергу невеликих деревообробних підприємств та уникнути соціальної напруги у регіонах;

- створення здорової конкуренції як на ринку продажу лісосировини так і на ринку реалізації продукції деревообробки шляхом відокремлення деревообробних підрозділів (цехів) з підпорядкування державних лісогосподарських підприємств, Агентства лісових ресурсів.

Виробництво целюлози та паперу

- стимулювання впровадження технологічних та продуктивних інновацій, що дасть можливість отримання паперової продукції з абсолютно новими властивостями;

- забезпечення розвитку ринку вторинної сировини, тобто макулатури, на якій базується вітчизняне виробництво паперу і картону та частка якої в композиції целюлози перевищує 80%;

- створення умов для відкриття целюлозного виробництва на основі використання деревини як сировини в комплексі з паперовим виробництвом та виробництвом деревної маси з використанням однорічних рослин, що допоможе сприятиме задоволенню потреб підприємств целюлозно-паперової промисловості первинною волокнистою сировиною – целюлозою та деревною масою.

Легка промисловість

Для створення рівних умов конкуренції та детінізації внутрішнього ринку легкої промисловості

• Ввести у зону ризику митної вартості та якості (безпечності) готових одягу, взуття, килимів (коди

УКТЗЕД 61, 62, 63, 64, 5702), що імпортуються за цінами значно нижчими, ніж вартість сировини, з яких вони виготовляються.

• Запровадити сучасні електронні засоби для реєстрації розрахункових операцій (РРО) у сфері торгівлі або ведення обліку за первинною документацією, у т.ч. товарами легкої промисловості.

• забезпечити надання 36-місячної розстрочки на сплату ПДВ на обладнання та комплектуючі, які не виробляються в Україні та ввозяться підприємствами усіх галузей промисловості для власних виробничих потреб з метою модернізації й технологічного оновлення для виробництва конкурентоспроможної продукції та підвищення продуктивності праці.

• Внести зміни до Митного тарифу України у частині звільнення від обкладення митом сировини, обладнання для легкої промисловості, що є критичним імпортом.

• З метою розвитку власної сировинної бази та створення сприятливих умов для ввезення імпортової сировини, матеріалів, комплектуючих і хімічних матеріалів, які в Україні не виробляються та використовуються для виробництва готової продукції з високою доданою вартістю:

- Запровадити заходи з підтримки розведення овець та ВРХ, що стимулюватимуть збільшення заготівлі вовни та шкур власного виробництва, зокрема, шляхом адресної виплати сільгоспвиробникам компенсацій (дотацій держави тощо) у залежності від обсягів і якості вовни й шкур, як це застосовувалося у попередні роки.

- Спростити процедури санітарно-ветеринарного контролю при митному оформленні шкіряної сировини, вовни та хімічних матеріалів, що ввозяться на митну територію України для переробних підприємств шкіряної, вовняної та інших підгалузей.

- Врегулювати питання щодо можливості отримання документів дозвільного характеру (висновків СЕС) на регіональному рівні шляхом внесення відповідних змін до Розпорядження КМУ від 22.07.2016 №564.

• Ключовою проблемою, яка пригнічує виробництво одягу та взуття в Україні, є насичення ринку контрабандними (сірими) товарами. Необхідно вжити рішучих заходів щодо припинення цього явища шляхом

- посилення контролю за імпортом на митниці та легалізації оборотів продажу взуття та одягу в роздрібній торгівлі.

- Запровадження дієвого санітарно-гігієнічного контролю товарів «секонд-хенд» згідно з чинним законодавством.

• З метою удосконалення процедури постачання речового майна для потреб силових структур:

- Допускати до участі в держзакупівлях підприємства, що мають висновок Замовника щодо кваліфікаційних характеристик можливостей виробничого підприємства на кшталт наявності виробничих площ, технологічних потужностей, робочих та сировинних ресурсів для своєчасного якісного виконання держзамовлення.

Гірничодобувна промисловість.

За останні роки (з урахуванням прогнозів на 2017 р.) спостерігалось скорочення постачання споживачам залізорудної продукції підприємствами (-15 %). Таке становище обумовлено падінням попиту на залізорудну продукцію на внутрішньому ринку України та проблемами з транспортуванням руди, які тривалий час не вирішуються ПАТ «Укрзалізниця». Особливо цей фактор посилюється в поточному році. Рівень забезпечення підприємств вагонами не перевищує 26%. При цьому коливання між окремими підприємствами складає від 4% до 76%.

Виходячи з вищенаведеного, вважаємо за доцільне проведення наступних заходів :

- прискорити розробку програми розвитку

внутрішнього ринку залізорудної продукції. Для чого забезпечити виконання державних проектів з розвитку та модернізації вітчизняної житлово-комунальної, транспортної та енергетичної інфраструктури країни з залученням вітчизняних металовиробників.

- прискорити прийняття нових редакцій «Кодексу про надра» та «Гірничого Закону України» розробка яких ведеться протягом останніх 10 років.

- вжити заходи по створенню Національної комісії по регулюванню транспорту;

- Відновити дію пільгового коефіцієнту 0,25 гірничодобувним підприємствам при обчислюванні податку на земельні ділянки, які знаходяться в їх користуванні..

- збільшити частку екологічного податку що залишається у місцевих бюджетах на витрати екологічних проблем регіону, на 15%,

- розробити обґрунтований механізм рентних платежів для видобутку залізної руди з урахуванням обсягів та умов видобутку, якості первинної сировини, витрат на збагачення, металургійної цінності ЗРС та рівня світових цін.

- Забезпечити впровадження механізму рівноправного доступу гірничорудних підприємств до користування вагонами.

РОЗВИТОК БУДІВНИЦТВА

До застарілого фонду в країні відноситься 3055 будинків на 211,5 тис. квартир. 23% всього житлового фонду країни, або 72 млн. кв. метрів, — це малоповерхові будинки, так звані «хрущовки», побудовані в 1960-1970- роки. З них 80% потребують знесення або реконструкції . З кожним роком збільшується ризик для життя мешканців таких будинків.

Доцільно вжити таких заходів, що стимулюватимуть розвиток будівництва:

• Відновити фінансування Програми державної підтримки будівництва доступного житла та Програми забезпечення молоді житлом, що сприятиме збільшенню внутрішнього ринку не тільки в галузі будівництва, а й в інших галузях економіки, пов'язаних з будівництвом, а також дозволить вирішити низку гострих соціально-економічних проблем. Розвивати державно-

приватне партнерство за участю держави або органів місцевого самоврядування (з одного боку) та пільгових категорій населення, які раніше були учасниками вищевказаних державних програм, у співінвестуванні у нове будівництво або модернізацію застарілого житлового фонду.

• Розробити та прийняти державну програму щодо підтримки індустріального будівництва. Метод індустріального будівництва є одним із напрямів швидкого спорудження сучасних, якісних панельних житлових будинків. Для широкого запровадження індустріального будівництва необхідна кардинальна реконструкція та модернізація виробничої бази багатьох підприємств.

• Сприяти прийняттю закону «Про орендне житло», що може закласти підґрунтя для

залучення інвестицій у будівництво житла, створить прозорі взаємини між орендарем та орендодавцем, стимулюватиме розвиток масового і доступного сегменту орендного житла на ринку нерухомості.

- На законодавчому рівні розв'язати проблему «старого» житлового фонду, зокрема вирішити цілу низку питань: хто має право на отримання нового житла, в разі знесення старого будинку, як буде відбуватися обмін квадратних метрів, як будуть захищені права інвесторів, тощо.
- Створити конкурентне середовище для покращення якості послуг, що надаються організаціями-монополістами
- Спростити процедуру передачі збудованих інженерних мереж до комунальної власності
- Розглянути можливість зменшення або звільнення від сплати забудовником-замовником пайової участі у разі отримання права завершення об'єкту незавершеного (житлового) будівництва.
- Прискорити прийняття нормативного акту щодо збільшення розміру кошторисної заробітної плати. Рекомендований рівень заробітної плати при визначенні вартості будівництва, здійснюваного за рахунок бюджетних коштів,

державних і комунальних підприємств, установ та організацій, а також кредитів, наданих під державні гарантії хоч останнім часом і збільшився, проте залишається на невисокому рівні. Це призводить до відтоку кваліфікованих кадрів.

Крім цього, у зв'язку з великою кількістю шахрайства на ринку житлової нерухомості, діяльністю некваліфікованих будівельних організацій, що тягне за собою неотримання фізичними і юридичними особами придбаних/проінвестованих об'єктів житлової нерухомості та величезною кількістю недобудов, в т.ч. й на земельних ділянках, на яких не передбачено розміщення спорудження об'єктів, а також з метою створення прозорості і здорової конкуренції на ринку будівництва житла встановити додаткові критерії для створення і діяльності товариств з домобудування, які б гарантували виконання усіх вимог для забудовників, передбачити ведення «реєстру забудовників» тощо.

Сприяти прискореному впровадженню ефективного ринкового контролю, як дієвого механізму припинення шахрайства на ринку житлової нерухомості та діяльності тих будівельних організацій, які не дотримуються вимог технічних регламентів, гармонізованих з ЄС.

ТРАНСПОРТ

На сьогодні транспортна галузь України має низький рівень транспортно-логістичних технологій та мультимодальних перевезень, що знижує конкурентоспроможність національної транспортної системи на світовому транспортному ринку. За індексом логістичної ефективності Україна знаходиться на 66-му місці у світі. За якістю дорожньої інфраструктури Україна займає 134 місце з 138 країн світу, а за якістю митних операцій 118 місце з 160 країн світу.

Через низький платоспроможний попит авіаційний транспорт перевозить пасажирів майже у 250 разів менше, ніж автомобільний, а залізничний – приблизно у 100 разів більше, ніж річковий чи морський, і це при розгалуженій мережі портів та судноплавних рік.

Громадський пасажирський транспорт характеризується низькою якістю послуг через системну відсутність інвестицій, застарілий рухомий склад, невідповідність пасажиромісткості автобусів обсягам пасажиропотоків. У багатьох

містах зупиняється трамвайний та тролейбусний рух. Відсутнє регулярне автобусне сполучення 23 % мешканців сільських та гірських районів.

Загрозою сталому функціонуванню залізничного транспорту є майновий знос його основних фондів, особливо активної їх частини, що перевищив 90%. Зокрема знос локомотивів станом на 01.01.2017р.: електровозів - 92%, тепловозів - 99,65%.

Укрзалізниця останній раз купувала вантажні магістральні тепловози в 1992 році, пасажирські тепловози - в 2008-2009 роках. Нормативний термін служби переважної більшості моделей, експлуатованих Укрзалізницею, становить 30 років, тоді як 75% парку компанії вже давно подолали позначку 35 років.

У зв'язку з постійним невиконанням статті 10 Закону України «Про залізничний транспорт» щодо придбання залізничного рухомого складу для перевезень пасажирів у поїздах далекого

сполучення та місцевого сполучення за рахунок коштів Державного бюджету України середній вік усього парку пасажирських вагонів складає 27,5 років, загальний знос становить 86 %.

Відсутня основа планування розвитку портової галузі з врахуванням планів розвитку усіх галузей транспорту- Стратегія розвитку морських портів України. (вимога ст.7 Закону „ Про морські порти України“ 2013 року).

Наразі жодного з українських портів немає у Топ-100 найбільших контейнерних портів світу. Сукупний дедвейт українського торговельного флоту, у тому числі, якій плаває під іноземними прапорами, складає менш ніж 0,2 % від світового тоннажу.

Відсутні проекти розвитку інфраструктури, технічний стан причалів та глибин на підхідних каналах та акваторіях більшості портів не відповідають сучасним вимогам

У цілому потенційні втрати вантажопереробки з причин незадовільного технічного стану 40% причалів, невідповідність фактичних глибин у причалів та на каналах паспортним складає розрахунково 10-11 млн.т. вантажів, недоотримання доходів в сумі 650-750 млн. грн. та близько 200 млн. грн.. портових зборів та відновлених відрахувань до бюджету .

На цьому фоні протягом 2014-15 рр. радикально погіршився стан суднобудування. Чисельність працюючих скоротилася до 10-12 тис. осіб проти 40-50 тис. протягом попередніх 5-6 років. Наявні виробничі потужності використовуються лише на 8-10%. Експорт продукції суднобудування та судноремонту впав до 90-100 млн. дол. США, що у 6-8 разів менше наявного потенціалу та у 3-4 рази менше середніх обсягів за попередніх 5-6 років.

Не створено умов для оновлення вітчизняного флоту шляхом будівництва суден на українських верфях. За даними UNCTAD, за 2014-15 рр. дедвейт нашого флоту скоротився до 477 тис. тн. – на 15% , або на 86 тис. тн. Найбільші відомі миколаївські судозаводи («ім. 61 Комунара», «Чорноморський», «Океан»), а також херсонський завод «Палада» та Кілійський суднобудівний-судноремонтний завод у 2014-2015 році не побудували жодного судна.

Сьогодні через вітчизняні порти проходить порядку 7 млн. т. вантажів, поставку яких здійснюють судна під українським прапором, решта (більше 140 млн. т) – під іноземними прапорами. Отже лівова частка прибутків від

транспортування вантажів через наші порти вивозиться за кордон.

Антикризові заходи у сфері розвитку транспорту можуть передбачати такі напрямки та заходи:

Залізничний транспорт

- Стимулювання оновлення парку вантажних вагонів за рахунок введення заборони курсування на шляхах загального користування вагонів з подовженим терміном служби, їх списання та утилізація, закупівля нових за кошти, отримані від утилізації,
- Збільшення прибутковості та доступності пасажирських перевезень за рахунок оновлення парку пасажирських вагонів, електропоїздів, дизель-поїздів, оснащених сучасним енергоефективним обладнанням;
- Поліпшення ефективності перевезень, в першу чергу - ПАТ «Укрзалізниця», за рахунок використання інноваційних вантажних вагонів з подовженим міжремонтним пробігом та/або збільшеним до 25 тон навантаженням на вісь.
- Забезпечення фінансування та виконання державної цільової програми розвитку міського електротранспорту на період до 2017 року (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2006 р. № 1855).
- Прийняття нового закону «Про залізничний транспорт».
- Прискорити процес монетизації пільгових перевезень пасажирів з метою покращення фінансування залізничних пасажирських перевезень.
- Прийняти програму розвитку пасажирських перевезень з відновленням рухового складу за рахунок коштів Державного бюджету України.
- Включити у складову тарифу на залізничні перевезення інвестиційної складової з метою модернізації інфраструктури.
- Передбачити пільгове оподаткування на землі залізничного транспорту та охоронні зони.

Морська індустрія

- Прийняття проекту Закону про внесення змін до деяких законів України щодо продовження строку дії експерименту про державну підтримку суднобудівної промисловості та поширення підтримки на всі підприємства, які здійснюють суднобудівну діяльність №6732 від 17.07.2017

- Проведення поступової приватизації об'єктів морської інфраструктури згідно розробленої по кожному порту окремої програми, починаючи зі збиткових портів.

- Сприяння комплексному вирішенню питання щодо приведення ставок портових зборів у морських торгових портах України до середнього рівня ставок у сусідніх морських країнах;

- для створення умов ефективної роботи морпортів, забезпечення сприятливого інвестклімату виконати вимоги Закону „ Про морські порти України“, а саме, затвердити рішенням Уряду:

- Стратегію розвитку морпортів (ст.7),
- межі територій, акваторій морпортів (ст.8),
- порядок компенсацій інвестицій, внесених суб'єктами господарювання у стратегічні об'єкти портової інфраструктури (ст.27).

Крім цього, з метою оновлення парку автотранспортних засобів вважаємо за доречно

Уряду

Провести переговори з європейськими виробниками автотехніки для налагодження випуску (збирання) сідельних тягачів в Україні

Наразі українські перевізники не можуть придбати в Україні автомобілі для здійснення міжнародних перевезень вантажів, що значно збільшує їх вартість через сплату усіх платежів при розмитненні. У той же час такі країни, як Туреччина, Білорусь, Казахстан налагодили виробництво тягачів на базі національних підприємств – автовиробників.

Для забезпечення інноваційного розвитку автотранспортних підприємств власними силами пропонується внести зміни до Податкового кодексу України, зокрема, у частині заміни податку на прибуток податком на виведений капітал, скасування акцизного податку на автобуси та вантажні автомобілі, оскільки це не підакцизні товари.

АГРОПРОМИСЛОВИЙ КОМПЛЕКС

Агропромисловий комплекс є одним із найважливіших секторів національної економіки;

Експорт продукції аграрного сектору посів за 2010-2016 рр. провідні позиції у товарному експорті України (у 2016 р. 42,0 %, відповідно 19,4 % у 2010 р.). Внаслідок більш швидкого зростання обсягів експорту порівняно з імпортом, позитивне зовнішньоторговельне сальдо торгівлі сільськогосподарською продукцією зросло з 4,1 млрд дол. США у 2010 р. до 11,4 млрд дол. США у 2016 р. або у 2,8 рази.

Втім у загальній структурі експорту сільськогосподарської та харчової продукції частка готової харчової продукції у 2016 р. становила лише 16 %.

Сучасна модель функціонування сільськогосподарського виробництва не спроможна забезпечити вирішення соціально-економічних проблем села, реалізувати повною мірою той потужний природно-ресурсний потенціал, яким володіє галузь. Цьому заважає низка системних перешкод:

- перманентне подовження мораторію на продаж сільськогосподарських угідь, нагромадження тіньових оборотів і безпрецедентна корупція у сфері

земельних відносин;

- галузева незбалансованість сільського господарства (сьогодні фермерство займає незначну нишу у агропромисловій, усього 8,7 % валового випуску сільгосппродукції);

- неефективне використання ресурсного потенціалу, спрощення технологій, особливо у рослинництві. За експертними оцінками, середньогалузевий рівень фондооснащеності 1 га сільськогосподарських угідь в Україні останніми роками став у 3-7 разів нижчим порівняно з розвинутими країнами світу.

- низький рівень державної підтримки сільського господарства та дефіцит коштів (брак інвестицій, важкодоступність кредитів);

- низький рівень аграрної логістики (технічні втрати зерна в Україні досягають 15 % річного врожаю, тоді в країнах Європи та в США цей показник не більше 1- 2 %).

- низькі закупівельні ціни на яловичину, які не забезпечують беззбиткове виробництво та знижують інвестиційну привабливість;

- низька інтеграція виробництва, переробки і реалізації м'ясної продукції, з урахуванням її якісних показників, що призводить до занижених

закупівельних цін на яловичину;

- невідповідність української сільськогосподарської та харчової продукції європейським стандартам внаслідок зосередження виробництва окремих видів сільськогосподарської продукції у господарствах населення, які не мають можливостей застосовувати сучасні технології виробництва продукції. Так, у 2016 р. господарствами населення було вироблено продукції обсягом 43,0 % від загального обсягу виробництва валової продукції сільського господарства. У господарствах населення утримувалося 67,0 % загальної чисельності ВРХ, у т.ч. корів – 77,0 %; свиней – 46,5 %, овець і кіз – 85,8%. господарствами населення було вироблено 97,8 % картоплі, 85,9 % овочей, 81,5 % плодів та ягід.

На тлі зазначених проблем, що мають фундаментальний характер, протягом останнього періоду проявились інші негативні чинники, що впливають на зниження інвестування у галузь, деформують діловий клімат. Зокрема, на фоні невиразного реагування, а іноді в умовах фактичної безкарності з боку правоохоронних органів та застосування силового тиску озброєними угрупованнями, неабиякого масштабу набуло поширення рейдерства, жертвами якого стали представники агробізнесу, у яких злочинці та шахраї забирають землю, фермерські господарства та навіть урожай.

В уряді визнають, що наразі тисячі гектарів землі, яка перебуває у користуванні фермерів, фактично знаходиться під загрозою захоплення внаслідок рейдерських дій. Тому захист підприємців, інвесторів, гарантування права власності, припинення розповсюдження рейдерства як явища в Україні має залишатися пріоритетом. Необхідно терміново ухвалити зміни до законів «Про нотаріат», «Про оренду землі», «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень».

Подальша адаптація господарської діяльності в сільському господарстві до європейських та світових умов вимагає реалізації завдань за такими пріоритетними напрямками:

- прискорення процесу впровадження європейських та міжнародних стандартів безпеки та якості продуктів харчування (НАССР, ISO, EN, Кодексу Аліментаріус) у сфері агропромислового виробництва;
- повноцінна реалізація та якісне ресурсне забезпечення заходів, передбачених у Концепції розвитку фермерських господарств та сільськогосподарської кооперації на 2018-2020 роки, що має стимулювати розвиток дрібнотоварного сільськогосподарського виробництва;

- відновлення розвитку племінного свиñarства, питання здешевлення вартості ветеринарних досліджень племінних тварин при їх продажу, дерегуляцію, розбудову експортних каналів тощо;

- надання державної підтримки для здешевлення страхових платежів, затвердження переліку сільськогосподарської продукції, яка підлягає страхуванню, переліку сільськогосподарських страхових ризиків і об'єктів страхування;

- забезпечення розвитку об'єктів інфраструктури зберігання і транспортування сільськогосподарської продукції (заготівельних пунктів, зерносховищ, елеваторів, логістичних центрів тощо) завдяки запровадженню принципу «єдиного вікна» для пришвидшення проходження дозвільних процедур.

- лібералізація низки дозвільних процедур, пов'язаних із реєстрацією договорів агролізингу, регулювання факторингових операцій, оподаткування доходів сільськогосподарських кооперативів, оформленням сезонних працівників, реєстрацією сільськогосподарської техніки, ліцензуванням виробництва електроенергії для власних потреб тощо, що дозволить стимулювати диверсифікацію експорту аграрної продукції за рахунок розвитку прикордонної торгівлі сільськогосподарською продукцією.

* * *

Харчова промисловість

Досить загрозливою з позицій продовольчої безпеки, враховуючи хронічне недоспоживання населенням України (відносно раціональних норм) плодоовочевої продукції, є ситуація на споживчих ринках вітчизняних фруктових-ягідних консервів (57,7% внутрішнього продовольчого ринку). За останні п'ять років вітчизняні виробники фруктових-ягідних консервів втратили 10% внутрішнього ринку. Основною причиною цього є значна залежність від постачання сировини, 30–40% якої втрачається через неналежні умови зберігання як в господарствах, так і на переробних підприємствах, жорстка конкуренція з іноземними виробниками, низька технічна оснащеність виробництва, понад 80% якого є застарілим. На граничній межі продовольчої безпеки перебуває і частка вітчизняної продукції на ринках макаронних виробів, консервів і готових рибопродуктів, а також овочевих консервів, овочів і перероблених фруктів.

Основними механізмами реалізації політики розвитку харчової промисловості є:

- модернізація та реконструкція, розширення діючих і будівництво нових виробничих потужностей у відповідності до вимог і нормативів ЄС щодо

виробництва безпечної і якісної продукції;

- ефективне використання ресурсів, що передбачає забезпечення реалізації енергоефективних заходів на харчових підприємствах (перехід на альтернативні види палива, заміна обладнання на більш енергоефективне), переробку відходів, забезпечення глибокої переробки сировини при випуску продукції тощо;

- стимулювання розвитку перспективних секторів харчової промисловості через запровадження спеціальних податкових режимів і забезпечення пільгових умов доступу до виробничої інфраструктури в межах індустріальних парків, регіональних і виробничих кластерів, технологічних платформ тощо;

- гармонізація українських стандартів відповідно до міжнародних вимог безпеки та якості продукції харчової промисловості, впровадження на підприємствах харчової промисловості міжнародних систем управління безпекою харчових продуктів, що повинно бути підтверджено одним з міжнародних сертифікатів на системи менеджменту безпеки харчових продуктів: FSSC 22000, IFS, BRC, GlobalGAP, SQF;

- розроблення заходів стимулювання попиту, зокрема продовольчого субсидування, оскільки, як показує практика, встановлення граничних цін та торговельних надбавок не вирішує ситуації, а часто її загострює, погіршуючи умови для вітчизняного виробника, який реагує на них або згоранням виробництва, або погіршенням споживчих цінностей продукції. Особливістю розвитку харчової промисловості є значна залежність її розвитку від розміру доходів населення. Так, зменшення доходів споживачів не просто обмежує обсяги споживання, а призводить до переорієнтації попиту на користь товарів зі значним вмістом дешевих замінників сировини тваринного і рослинного походження, значним вмістом консервантів, штучних ароматизаторів, барвників та інших домішок, що потрапляють на наш ринок переважно з імпортом. За експертними оцінками, на сьогодні помітну частку в загальному обсязі внутрішнього ринку промислових харчових продуктів займають неякісні, фальсифіковані товари, споживання яких може завдати шкоду життю і здоров'ю споживачів. Наприклад, за різними оцінками, 30–60% алкогольних напоїв та тютюнових виробів, що реалізуються в Україні, є незаконно виготовленими;

- ліквідація прихованого імпорту промислових харчових продуктів через запровадження спеціального маркування для продукції, що вироблена в Україні з української ж сировини.

Спиртова галузь

За період 2010-2016 років обсяг виробництва спирту етилового скоротився на 61,0% .

У 2015 році виробництво біоетанолу здійснювалось на 5-х підприємствах, у 2016 році та у січні-червні 2017 року – вже на 2-х. На сьогодні виробництво спиртового оцту практично не здійснюється, а на ринку України домінує дешевий оцет столовий, отриманий розведенням водою лісохімічної або синтетичної оцтової кислоти, які в якості складових харчових продуктів заборонені в більшості європейських країн. При цьому спиртовмісна продукція технічного призначення (антифризи, готові рідкі суміші проти обмерзання, омивачі тощо), яка у попередні роки вироблялася вітчизняними спиртовими підприємствами, заміщена аналогічними товарами імпортного виробництва з Білорусії, Молдови, Литви, Польщі.

За оцінками експертів ринку, частка тіньового обороту харчового спирту в Україні зросла з 10% в 2007 до 50% від загального споживання в 2016 році. Попри трикратний ріст ставки акцизу протягом останнього періоду, лише за минулий рік оціночні втрати бюджету від несплати акцизу і ПДВ із тіньового спирту сягнули 9 млрд. грн.

Вважається за необхідне забезпечити;

1. Підготовку (із можливим залученням зовнішніх радників) державної програми розвитку спиртової галузі із визначенням усіх складових її реформування (у т.ч. впровадження новітніх технологій комплексної переробки сировини, енергозбереження та екологізації), та економічно обґрунтованих фіскальних стимулів тощо.
2. Проведення прозорої та конкурентної приватизації підприємств спиртової та лікеро-горілчаної промисловості, що сприятиме детінізації та демонополізації ринку спирту і лікеро-горілчаної продукції, мінімізації масштабних корупційних проявів на державних підприємствах.
3. Сприяння цифровій трансформації державного контролю за виробництвом, обігом та збутом спирту в Україні.
4. Створення сприятливих умов для розвитку ринку спирту етилового із урахуванням законодавства ЄС і європейського досвіду, вдосконалення акцизної політики із врахуванням платоспроможності населення та потреб в імпортозаміщенні.
5. Стимулювання поступового розвитку ринку біоетанолу (біопалива) шляхом встановлення чітко визначеного порядку його виробництва і реалізації,

поетапного збільшення обов'язкової частки біоетанолу (біопалива) у загальному споживанні призначеного для транспортної сфери палива.

6. Забезпечення гармонізації положень Податкового кодексу України із Директивою 92/83/ЄЕС (встановлення нульової ставки акцизного податку на спирт етиловий, який використовується для

виробництва оцту з харчової сировини, спирт етиловий денатурований, який використовується для виробництва парфумерно-косметичної продукції, спирт етиловий денатурований (спирт технічний), за умов, що гарантували б сплату акцизного податку у разі нецільового використання спирту).

ПІДТРИМКА МАЛОГО ТА СЕРЕДЬНОГО БІЗНЕСУ

В Європі МСБ забезпечує 67% робочих місць і 58% доданої вартості в економіці. За останні 5 років 85% нових робочих місць було створено саме в секторі МСБ. Більше половини малих підприємств здійснювали міжнародну діяльність. Найбільша частка експорту припадає на високотехнологічне обладнання та товари промислового виробництва. У США 43% експорту забезпечують саме малі та середні підприємства. У Китаї - за різними оцінками, від 50% до 70% експорту.

Малий та середній бізнес дає роботу 75% зайнятих на підприємствах України (7,3 млн. осіб). Водночас сьогодні мале та середнє підприємництво найбільше потерпає від адміністративного тиску та зловживань з боку фіскальних і контролюючих органів та існує в умовах відсутності доступу до фінансових ресурсів.

Бути самозайнятою особою в Україні стає все більш ризикованим бізнесом. При цьому постійно виникає питання щодо майбутніх умов спрощеної системи оподаткування в контексті співпраці Уряду України з МВФ.

Згідно даних соціопитувань, проведених Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій, за результатами Щорічної оцінки ділового клімату 2016 та очікувань МСП на 2017 та 2018 роки більш ніж половина респондентів (58%) вважають державу перешкодою для бізнесу, 28% - називають державу ворогом бізнесу і лише 14% - вважають її своїм партнером. Це співвідношення практично не змінилося порівняно із даними опитування у 2015 році.

За оціночними розрахунками, частка кредитів в капіталі МСБ становить 20% проти 60% у розвинених країнах. Переважно підприємства реінвестують у розвиток бізнесу власні прибутки та інвестиції засновників підприємств.

Суттєвими перепонами для підприємницької діяльності є складність та часті зміни документів податкової звітності, упередженість контролюючих

органів та судів при розгляді відповідних скарг та позовів. Вразливим чинником для подальшого розвитку МСБ є незбалансованість його структури: більше половини від загальної кількості суб'єктів малого та середнього підприємництва зайняті у торгівлі, лише 7% - у промисловості.

Вважаємо, що для забезпечення підтримки і розвитку малого та середнього бізнесу в країні також необхідно:

- Реалізувати норми Закону України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» від 22.03.2012 № 4618-VI;
- Забезпечити неухильну реалізацію стратегії розвитку малого та середнього бізнесу. На основі стратегії спільно із органами місцевого самоврядування розробити програми регіонального і місцевого розвитку малого та середнього бізнесу;
- Сприяти розвитку програм кредитування МСБ, передбачивши застосування інструменту кредитних гарантій через посередників – фонди кредитних гарантій, створення регіональних гарантійних товариств та надання відстрочки платежів по гарантованим кредитам тощо;
- Зберегти спрощену систему оподаткування, збільшити граничні обсяги доходів для кожної з груп, не допускати обмеження видів діяльності, що застосовують спрощену систему оподаткування.
- Уряду України під час імплементації Угоди про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом запровадити принципи Акту з питань малого бізнесу для Європи (Small Business Act for Europe) з виконанням рекомендацій, викладених в оцінці «Індекс політики щодо малого і середнього бізнесу: Країни Східного партнерства 2012 – Прогрес у реалізації Закону про малий бізнес для Європи», проведеної ОЕСР у співпраці з Єврокомісією, Європейським фондом освіти та ЄБРР.

- Впровадити у сферу нормативно-правового регулювання діяльності суб'єктів малого та середнього підприємництва, у тому числі заснованих внутрішньо переміщеними особами, принципу «спочатку подумай про малий бізнес», який отримав поширення у праві ЄС та сутність якого полягає у врахуванні інтересів МСП на ранніх стадіях розробки нормативно-правових актів, які матимуть вплив на здійснення господарської діяльності. Крім того, використання цього принципу у правотворчій роботі передбачає: 1) обов'язкове проведення консультацій та слухань з МСП під час розробки проектів нормативно-правових актів у сфері господарювання; 2) застосування «МСП тесту»; 3) забезпечення законодавчої визначеності для МСП шляхом встановлення єдиних дат набрання чинності нормативно-правових актів.
- Розробити програму зайнятості передусім за рахунок відновлення інфраструктурних об'єктів в Донецькій області через значну кількість внутрішньо переміщених осіб із стимулюванням

їх підприємницької активності. З метою створення умов для реалізації підприємницького потенціалу внутрішньо переміщеними особами, доцільно підтримати законодавчу ініціативу, якою пропонується закріпити в законодавстві України для суб'єктів господарювання, що працевлаштовують внутрішньо переміщених осіб, податкові преференції.

- Впровадити на зруйнованих територіях Донецької та Луганської областей, підконтрольних Україні, механізми стимулювання інвестиційної діяльності (на кшталт територій пріоритетного розвитку) із урахуванням наявного реального механізму забезпечення його впровадження, включаючи міжнародні важелі та інструменти.
- Сприяти в рамках соціальної адаптації учасників військових дій під час АТО забезпеченню їхньої зайнятості, створінню соціальних підприємств, залученню потенційних замовників їхньої продукції.

РОЗВИТОК ОБОРОННО-ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ

Оборонна промисловість завдяки стратегічному значенню, міжгалузевим зв'язкам всередині країни та в результаті агресії Росії стає драйвером зростання внутрішнього ринку та експорту продукції. Діяльність оборонної промисловості вже зараз забезпечує Україні місце в десятці головних світових експортерів озброєння та покращення позицій (68 місце) провідної компанії ОПК – ДК «Укроборонпром» в ТОП-100 оборонних компаній світу.

Виробничі потужності підприємств ОПК дозволяють випускати продукції на 50 млрд грн., а щорічні обсяги експорту можуть сягати не менш ніж 2,0 млрд дол. Водночас виробничо-технологічна база ДК «Укроборонпром» характеризується надлишком і суттєвим зносом основних фондів – 66,7%. Хоча за останні роки ДК «Укроборонпром» наростив у рази виробництво продукції, досягши у 2015р. 920 млн дол., та підписавши експортні контракти на 1,3 млрд дол.

У той же час, для ОПК України характерне накопичення проблем через тривале державне недофінансування та нездійснення організаційно-інституціональних перетворень, у т.ч. й приватизації. До проблем функціонування українського ОПК слід віднести:

- неефективність діючої системи управління

ОПК; відсутність військово-технічної і оборонної політики як цілеспрямованих, узгоджених, стратегічних дій, що відповідають національним інтересам;

- неефективне управління державною власністю як на окремих підприємствах, так і в акціонерних компаніях;
- незавершеність ринкових перетворень підприємств ОПК;
- розбалансування схем формування державних оборонних замовлень, які не відповідають закону про оборонне планування і не узгоджені в часі їх виконання та фінансування;
- відсутність довгострокових програм розвитку вітчизняного ОПК, особливо в галузях з довготривалим життєвим циклом продукції, що приводить до безсистемного формування заходів на короткостроковий період та спонтанному характеру їх реалізації;

Агресія Росії, крім нагального завдання максимально повно задовольнити потреби ЗСУ за наявності мінімальних ресурсів, призвела до втрати традиційних ринків експорту продукції військового призначення, обумовила переорієнтацію експортної діяльності та пришвидшене впровадження стандартів НАТО

і термінову необхідність знижувати рівень імпортозалежності від Російської Федерації.

На подальший процес диверсифікації та пошук місця ОПК в інтеграційних процесах з ЄС впливатимуть значні диспропорції вітчизняних оборонних підприємств та галузей, чинні обмеження європейських партнерів щодо допуску до співробітництва у сфері виробництва озброєння та військової техніки іноземних товаровиробників.

З метою забезпечення модернізації ОПК пропонується визнати як пріоритетні такі напрямки узгоджених дій влади та бізнесу:

- затвердження обґрунтованої Державної цільової програми реформування та розвитку оборонно-промислового комплексу на період до 2020р., прийняття законів: «Про виробництво озброєнь і військової техніки», «Про військово-технічне співробітництво», «Про гарантування прав інвестицій в ОПК», «Про офсетні угоди» та інших законів;
- на виконання завдань Коаліційної угоди 2014 року створення при Кабінеті Міністрів міжвідомчого органу для забезпечення стратегічного планування в сфері реалізації військово-технічної та оборонно-промислової політики, а також здійснення оборонного планування та ін.;
- оптимізація процедур з реалізації проектів державно-приватного партнерства, спрямованих на створення нових підприємств;
- реорганізація підприємств, оптимізація та перепрофілювання; акціонування і корпоратизація державних підприємств ДК «Укроборонпром»;
- зменшення тривалості інноваційного циклу у виробництві продукції ОПК; спрощення порядку

прийняття на озброєння ВСУ ініціативних розробок ОВТ;

- вдосконалення системи захисту прав на результати інтелектуальної діяльності, застосування виплат роялті при серійному виробництві ОВТ;
- лібералізація системи військово-технічно-го співробітництва з наданням прав зовнішньоекономічної діяльності усім підприємствам;
- визначення переліку базових та критичних технологій для підтримки інновацій в ОПК;
- провадження дієздатних механізмів фінансового оздоровлення підприємств, які виконують державне оборонне замовлення, реалізують зовнішньоекономічні контракти, залучені до програм із імпортозаміщення, енергоефективності виробництва та енергозбереження;
- удосконалення системи стандартизації та уніфікації продукції військового та цивільного призначення, у т.ч. впровадження стандартів міжнародної організації зі стандартів (ISO), стандартів, що адаптовані до вимог ЄС та НАТО згідно з розробленою «Дорожньою картою реформування системи стандартизації в оборонній сфері на 2015-2018рр.»;
- надання правової та державної підтримки підприємствам ОПК при впровадженні міжнародних стандартів;
- створення системи державного замовлення щодо підготовки робітничих, технічних та інженерних кадрів для задоволення потреб ОПК (відновлення діяльності учбових комбінатів на підприємствах, профільних професійно-технічних закладів, спеціалізованих кафедр у ВНЗ тощо та забезпечення їхнього правового та соціального захисту).

СПРИЯННЯ ЕКСПОРТУ

Необхідно об'єднати зусилля бізнесу та уряду для максимальної реалізації зовнішньоекономічного потенціалу України, підтримки експортоорієнтованих галузей народного господарства та використовувати усі наявні інструменти для нарощування експорту української продукції, розширення горизонтів поставок продукції. До таких інструментів належать:

- Законодавче, нормативне та ресурсне забезпечення запуску діяльності ЕКА.
- Диверсифікація економіки, прискорення адаптації технічних регламентів, стандартів до норм ЄС з метою зниження виробничих, комерційних та інвестиційних ризиків, пов'язаних з втратою традиційних ринків на сході.
- Можливість здійснення експортного

кредитування імпортера-покупця на оплату закупівель (фактично це один із механізмів відстрочки платежу за поставлену продукцію). Реалізація цього механізму поки неможлива внаслідок чинної системи валютного регулювання в Україні.

- Продовження курсу на лібералізацію валютного регулювання :

недопущення встановлення дискримінаційних заходів для українських суб'єктів господарювання самими державними органами внаслідок продовження практики невинуватеної зарегульованості валютного законодавства;

спрощення участі у державних тендерах за кордоном, зокрема, закріплення строків повернення валютної виручки відповідно до термінів оплати, встановлених у зовнішньоекономічних контрактах з суб'єктами державної форми власності інших країн;

спрощення можливості відкриття філіалів за кордоном з метою супроводження експортних контрактів, здійснення сервісного обслуговування товарів з високою доданою вартістю, організації маркетингової діяльності, участі у тендерах.

Стратегічною метою такого регулювання є формування комплексу правових та політичних заходів для стимулювання безпечного зростання та конкурентоспроможності українських промислових виробників на основі: стимулювання розвитку нішевих галузей, спроможних зайняти унікальне місце в глобальних ланцюгах доданої вартості у вузьких

сферах спеціалізації; стимулювання експорту продукції з високим ступенем переробки

- Доступ до отримання інформації для участі у тендерах ЄС через українські державні портали з можливим створенням сервісу автоматичного перекладу з мов країн-учасниць, що було б додатковим поштовхом для українських компаній збільшити та диверсифікувати свої експортні потоки, продемонструвало б спільне прагнення держави та бізнесу до справжньої економічної інтеграції з перспективним для України ринком товарів, робіт і послуг в ЄС.

- забезпечення ефективного використання механізму Ради експортерів та інвесторів при МЗС для виходу на зовнішні ринки продукції українських виробників; відновлення роботи торговельно-економічних місій у складі закордонних дипломатичних установ, особливо в країнах, з якими сформувалося від'ємне торговельне сальдо.

- Проведення аналізу економічної ефективності та наслідків запровадження зон вільної торгівлі як щодо угод, які були підписані нещодавно, так і щодо угод, що знаходяться у процесі узгодження із залученням профільних експертних установ та представників роботодавців;

- Інформаційно-комунікативне забезпечення підтримки торговельно-економічного співробітництва: можливості електронної комерції (малий експорт), сприяння пошуку іноземних партнерів, співпраця в форматі B2B та інших форм стимулювання експорту тощо.

РОЗВИТОК ДЕРЖАВНИХ ЕЛЕКТРОННИХ РЕСУРСІВ, РЕГУЛЮВАННЯ ІТ-ГАЛУЗІ ТА СФЕРИ ЗВ'ЯЗКУ ТА ІНФОРМАТИЗАЦІЇ

Сьогодні ІТ-галузь та сфера зв'язку та інформатизації залишаються одними з найпривабливіших галузей України. Але соціально-економічна ситуація, проблеми, що десятиліттями накопичувались у галузі не дозволяють вивести їх у лідери.

Основними чинниками, що продовжують погіршувати ситуації є:

- відсутність єдиної державної політики у цих сферах та спроби створити умови для узурпації телекомунікаційної галузі України;
- продовження тиску правоохоронних органів на ІТ-бізнес, обшуки та вилучення телекомунікаційного

обладнання в високотехнологічних українських компаніях, вжиття невинуватених обмежувальних заходів, що призводять до блокування діяльності українських ІТ та телекомкомпаній, масового відтоку фахівців й вивід капіталів та ресурсів закордон;

- відсутність конкретних результатів щодо лібералізації доступу на телекомунікаційний ринок, створенню умов для розвитку новітніх технологій (зокрема 3G/4G, технологічної нейтральності тощо), збільшенню обсягу послуг, задоволенню попиту споживачів в сучасних та якісних телекомунікаційних послугах;
- гальмування заходів, спрямованих на

безперешкодне підключення жилих будинків усіх форм власності до всесвітньої інформаційної мережі Інтернет з метою забезпечення, шляхом надання відповідних телекомунікаційних послуг, реалізації е-освіти, е-уряду, е-демократії, е-комерції, е-медицини, надання електронних довірчих послуг тощо;

- перевищення повноважень регулятором, що призводить до зловживань та дискримінації на ринку телекомунікацій, що в свою чергу негативно відображається на інвестиційній діяльності в галузі зв'язку та створює підґрунтя для посилення монополізму тощо.

Пропонується вжити таких заходів:

Державні електронні ресурси

- запровадження ефективної системи електронного урядування в Україні шляхом застосування сучасних інноваційних підходів, методологій та технологій (у тому числі Інтернету речей, хмарної інфраструктури, Blockchain, Mobile ID, shareding есопому, просування методики опрацювання даних великих обсягів (Big Data);
- впровадження та розвиток систем електронних, електронних довірчих послуг та електронної ідентифікації в Україні.
- визначення на законодавчому рівні порядку взаємодії державних інформаційних ресурсів, а також технологічної нейтральності, вільного вибору програмного забезпечення і постачальників послуг;
- внесення змін до законодавства щодо ліквідації дублювання функцій, пов'язаних з електронним урядуванням (Державне агентство з питань електронного урядування, Міністерство юстиції, НКРЗІ, Адміністрація Держспецзв'язку, Мінекономрозвитку (Єдиний державний портал адміністративних послуг), Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (захист персональних даних) тощо);

Регулювання ІТ-галузі та сфери зв'язку та інформатизації

- оголосити мораторій на прийняття законів і регуляторних актів, які наносять шкоду забезпеченню основних прав людини, зокрема вільного доступу громадян України до мережі Інтернет;
- визначити на законодавчому рівні заборону вилучення електронних інформаційних систем або їх частин, мобільних термінів систем зв'язку, за умов можливості здійснення копіювання інформації;

- завершити процедуру повернення в державну власність пакету акцій телекомунікаційної компанії "Укртелеком";
- завершити розробку та затвердження КМУ Правил надання доступу до інфраструктури об'єктів будівництва, транспорту, електроенергетики та відповідних Методик для розвитку телекомунікаційних мереж;
- створити умови для прискорення розгортання мереж третього покоління – 3G та запровадження систем зв'язку четвертого покоління – 4G (LTE) та технологічної нейтральності;
- поширити на ринок телекомунікацій дію антимонопольного законодавства;
- створити умови (відсутні стимули) для впровадження сучасних технологій, більш ефективних з точки зору використання РЧР, розробити Методику розрахунку рентної плати за РЧР з урахуванням вимог ЄС (плата за адміністрування РЧР), що сприятиме зниженню рентної плати за радіочастотний ресурс до рівня середньосвітових ставок,
- створити умови для впровадження новітніх технологій захисту інформації та кіберзахисту в телекомунікаційних та інформаційних системах (системах електронних комунікацій) різного призначення, національних електронних інформаційних ресурсів, об'єктів критичної інформаційної інфраструктури, систем управління технологічними процесами, у тому числі технологій та засобів захисту інформації, зокрема криптографічного та технічного захисту інформації;
- спростити систему реєстрації національних патентів;
- завершити виконання заходів щодо:
 - розбудови національної ефірної цифрової мережі телевізійного мовлення стандарту DVB-T та DVB-T2;
 - вивільнення смуг частот цифрового дивіденду для розгортання LTE-мереж зв'язку;
 - запровадження технологій бездротової передачі цифрової інформації за допомогою електромагнітних хвиль радіодіапазону (цифрове радіо) у форматах DAB, DAB+, DRM.

ЗАХИСТ ЗАКОННИХ ПРАВ ВЛАСНИКІВ БІЗНЕСУ, БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМНИЦТВА, БОРОТЬБА З КОРУПЦІЄЮ

На даний час, незважаючи на декларації представників уряду про створення сприятливого бізнес-середовища, тиск силових органів на підприємців не зупиняється. Поживним середовищем цього є недосконала система захищеності прав власності як об'єктів нерухомості, так і корпоративних прав.

Згідно із поширеним Всесвітнім економічним форумом рейтинговим дослідженням Індексу Глобальної Конкурентоспроможності за останній рік інтегральний показник України перемістився з 85 на 81 місце, що навряд чи можна вважати переконливим досягненням, оскільки за критерієм «захист права власності» серед 137 країн Україна займає 128 місце.

Наразі контрольні функції по відношенню до бізнесу мають майже 40 міністерств та відомств, до яких ще потрібно додати численні структури органів місцевої влади (підрозділи в облдержадміністраціях, виконкомах, територіальних громадах), що на практиці схильні розглядати бізнес не як найбільш зацікавленого внутрішнього інвестора, а як потенційного злочинця. На фоні невиразного реагування, а іноді в умовах фактичної безкарності з боку правоохоронних органів та застосування силового тиску озброєними угрупованнями, неабиякого масштабу набуло рейдерство.

Водночас корупція залишається найглобальнішою українською проблемою, яка нівелює позитивні результати реформ, стримує економічний розвиток країни, надходження іноземних інвестицій.

Оцінюючи як цілком небезпечну тенденцію поширення випадків невмотивовано надмірного втручання силових, фіскальних структур у діяльність бізнесу, наполягаємо на такому:

У сфері боротьби з рейдерством

- Захист підприємців, інвесторів, гарантування права власності, припинення розповсюдження рейдерства як явища в Україні має залишатися пріоритетом для спільних зусиль влади і бізнесу у просуванні нагальних змін, зокрема до законів «Про нотаріат», «Про оренду землі», «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», що підлягають

обговоренню у найбільш публічній площині, із обов'язковим розглядом опрацьованих пропозицій на регіональному рівні, із залученням бізнес-громад на місцях.

- Законодавчі зміни у розвиток положень закону України № 1666-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення державної реєстрації прав на нерухоме майно та захисту прав власності» повинні надати дієві інструменти для забезпечення усіх складових доступу до реєстрів, посилення відповідальності за злочини у сфері рейдерства та зміцнення контролю громадськості над діяльністю державних органів влади у частині створення додаткових важелів для захисту права власності.

- Закликаємо бізнес-спільноту до співпраці зі створення спільного доступного інформаційного ресурсу стосовно фізичних та юридичних осіб, що брали участь у процесі протиправного поглинання і захоплення підприємств, рейдерських акцій проти фермерів.

- У рамках декларування урядом початку діяльності раніше непрацюючої Міжвідомчої комісії з питань захисту прав інвесторів, протидії незаконному поглинанню та захопленню підприємств забезпечити гласність та прозорість прийнятих рішень та рекомендацій цього дорадчого органу, що можуть бути покладені в основу актів Кабінету Міністрів, у тому числі через здійснення додаткової експертної оцінки з боку ділової громадськості.

- Задля досягнення високого рівня соціальної відповідальності, потребують всілякої підтримки ділової спільноти колективні ініціативи та проекти щодо заохочення вітчизняного бізнесу у запровадженні системи доброчесності та етичної поведінки.

У сфері гарантування прав власників та безпеки підприємництва

- Розробка та ухвалення нової редакції Господарського кодексу України, яка включатиме усі аспекти господарської діяльності – від реєстрації підприємства, ведення його діяльності до закриття.

- Забезпечення кодифікації законів: законодавча база має бути зрозумілою, доступною та

легкою у застосуванні, такою, яка мінімізує неоднозначність застосування закону.

- Розробка та ухвалення спеціального закону щодо злиття та поглинання компаній.
- Прийняття закону про лобювання з метою визначення легальних форм та способів впливу на прийняття рішень органами державної влади.
- Прийняття та подальша імплементація Закону України «Про установу бізнес-омбудсмена».
- Забезпечення обов'язкової участі громадянського суспільства, підприємців у процесі реформування судової системи,

залучення його представників до узагальнення судової практики. Зворотній взаємозв'язок має сприяти такому стану справ, коли бізнесмени стануть не лише замовниками послуг господарських судів, але й головними експертами і оцінювачами якості їх роботи.

- Впровадження процедур отримання фізичними та юридичними особами компенсації (відшкодування) майнової шкоди та збитків, завданих внаслідок вчинення корупційного правопорушення особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

РОЗВИТОК ВІДНОВЛЮВАНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ ТА ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ

В умовах розбалансованої економіки треба визначити проривні інноваційно-інвестиційні пріоритети і ринки, на основі яких можна підготувати інноваційний ривок. До таких конкурентоспроможних пріоритетів слід віднести розвиток ринків енергетики на основі впровадження екологічно-чистих технологій замкнутого циклу (зниження енергетичної залежності, покращення екологічної безпеки); розвиток повних циклів сільськогосподарських виробництв і експорт продукції переробки на основі впровадження новітніх технологій замкнутого циклу з повним власним забезпеченням енергетичними ресурсами на основі переробки відходів в енергію. Всі ці пріоритети підпадають під загальний концепт «зелена модернізація» української економіки.

Наша держава, слідуючи найкращим європейським традиціям, має на меті істотне збільшення ролі відновлюваних джерел енергії в економіці. Цьому є підтвердженням затверджений Кабінетом Міністрів України Національний план дій з відновлюваної енергетики на період до 2020 року, який закріплює міжнародні зобов'язання України досягти рівня 11 відсотків енергії, виробленої з відновлюваних джерел енергії в загальній структурі енергоспоживання країни до 2020 року.

Наразі Україна відстає за рівнем використання відновлюваних джерел енергії (ВДЕ) не лише від економічно розвинених країн світу (у т.ч. від країн Вишеградської групи), але й від загальносвітового показника. Частка ВДЕ у валовому кінцевому споживанні енергоресурсів у світі склала 20% у 2014 р., тоді як в Україні цей показник був на рівні 4,2%. Втім, рівень інвестицій у відновлювану енергетику в країні зростає, існують відповідні економічні стимули («зелений тариф», програми компенсації витрат на

енергоефективні заходи).

Однією з головних перешкод для інтенсивного розвитку відновлюваної електроенергетики є нерозвинена мережа та її застаріла централізована концепція. За оцінками експертів, за сьогоdnішнього розвитку технологій ВДЕ в Україні здатні покрити до 80% попиту на електроенергію. За структурою виробництва електроенергії з ВДЕ у 2016 році: вітроенергетика – 52,1%, сонячна енергетика – 27,74%, мала гідроенергетика – 10,66%, біомаса /біогаз – 9,5%.

За даними Біоенергетичної асоціації України, економічно доцільний біоенергетичний потенціал складає близько 20 млн т у нафтовому еквіваленті., а у 2050 р. він може скласти 42 млн т н.е., що стане можливим за рахунок збільшення використання кукурудзи для виробництва біогазу, вирощування енергетичних культур та використання біогазу.

Є актуальним впровадження механізмів та інструментів, що можуть посприяти залученню близько 70 вітчизняних підприємств у машинобудування нових технологій та інвестицій через реалізацію «Дорожньої карти комплексного розвитку вітроенергетики та машинобудування України», що знаходиться на розгляді у КМУ. Згідно зі звітами міжнародних організацій, потенціал будівництва вітрових електростанцій в Україні на період до 2035 року складає близько 16000 МВт, що має забезпечити надходження інвестицій в обсязі до 25,6 млрд. доларів США, із яких більше половини – це кошти для вітчизняних машинобудівних заводів на виробництво компонентів вітротурбін. Крім того, цей проект гарантує додатковий обсяг інвестицій у машинобудівну промисловість в рамках виконання положень статті 17-3 Закону України «Про електроенергетику», якою

передбачається надбавка до «зеленого» тарифу у разі використання компонентів вітротурбін, виготовлених на заводах України, що дозволить забезпечити фінансування підготовки виробництва компонентів вітротурбін, а також суттєво переозброїти вітчизняні машинобудівні заводи.

Надзвичайно високі енерговитрати невідомим тягарем лягають на собівартість української продукції, роблячи її малоконкурентною. За даними Міжнародного енергетичного агентства, енергоемність ВВП України в 2,6 рази вище, ніж в країнах – членах Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР). Для порівняння: енерговитрати на опалення 1м² загальної площі становлять в Україні – 250-400 кВт год на м² у рік (рис. 4.2), водночас у Німеччині – 180, у країнах Скандинавії – 150, а у будинках, споруджених із застосуванням теплозберігаючих технологій – 60-80 кВт год на м² у рік.

Натомість програми з енергоефективності впроваджуються повільно, існують ризики повноцінного запуску Фонду енергоефективності. В Україні на сьогодні немає підприємств з виробництва нових енергозберігаючих конструкційних та ізоляційних матеріалів, панелей CLT та інших виробів на базі інноваційних технологій, попри те, що достатньо сировинних ресурсів для їх виробництва.

Враховуючи критичний стан роботи із впровадження заходів енергозбереження необхідні рішучі та радикальні заходи:

- Продовжити програму «тепліх» кредитів, що передбачає підтримку стимулювання населення для впровадження енергоефективних заходів у житлових будинках із забезпеченням відповідних коштів на її фінансування у Державному бюджеті;
- Розповсюдити програму компенсації затрат на термомодернізацію на будь-які джерела фінансування, а не тільки за рахунок кредитування з мотивацією не лише на придбання обладнання, матеріалів, а на кінцевий досягнутий ефект. Наприклад, шкала фактичного зменшення спожитої енергії на 1 кв.м опалювальної площі визначатиме відсоток відшкодування затрачених коштів. Доцільно розглянути можливість використання механізму цільових державних, регіональних, місцевих або власних фондів, з яких здійснюються грантова підтримка заходів з енергомодернізації (Італія, Іспанія, Норвегія, Велика Британія, США, Японія тощо); податкові пільги (США, Німеччина, Південна Корея, Велика Британія, Японія, Канада) та податкові санкції (Китай).
- Підготувати банк проектів та рекомендацій з енергоефективності для населення та малого і

середнього бізнесу (одночасно, тому що саме підприємці й будуть реалізувати відповідні потреби домогосподарств). Як варіант, можна розглядати створення інтернет-майданчику на основі інформації щодо наявних вітчизняних наукових розробок та їх авторів, які можуть бути залучені для впровадження проекту або керівництва провадженням (наукового супроводу), якщо воно здійснюватиметься третіми особами. Розпорядником такого банку може виступати як НАН України, так і інша уповноважена особа, яка може надати кваліфіковану експертну оцінку ступеня інноваційності проекту.

- Провести якісний енергоаудит житлових приміщень, що має на меті надання допомоги у переобладнанні будівель з прорахуванням на коротку, середню і довгострокову перспективу, з проведення термомодернізації житла, оптимізації систем водопостачання та водовідводу, вибору одного чи кількох джерел енергопостачання (з можливістю чергування їх використання в залежності від сезону та тарифів), з виробництвом енергії на місцях (сонячні батареї, інші пристрої невеликого розміру), з вичерпаним переходом на енергоекономічне обладнання (починаючи від діодних світильників, побутової техніки, завершуючи енергоефективним виробничим обладнанням).
- Забезпечити широкомасштабне впровадження автоматизованих індивідуальних теплових пунктів, які дозволяють при розподілі теплової енергії гнучко реагувати на зміну погодних умов. Модернізація систем енергозабезпечення об'єктів ЖКГ може бути пов'язана також із розробкою і впровадженням гібридних систем електротеплозабезпечення багатоповерхових будинків.
- Запровадити реальні економічні стимули для досконалих товаровиробників і надавачів послуг, які запровадили енерго- і ресурсозберігаючі технології, маловідходні, безвідходні та екологічно безпечні технологічні процеси, що забезпечили їм підвищення продуктивності виробництва та випуск продукції з поліпшеними характеристиками.
- Заохочувати реалізацію старт-апів на кшталт сонячної міні-електростанції, «пасивного будинку», який не потребує спалювання енергоносіїв, а використовує екологічно чисту енергію для усіх потреб мешканців. Міністерство спільно з Держенергоефективністю розробити програму «Енергоефективний університет» з метою демонстрації всім майбутнім спеціалістам практичних прикладів економного використання енергоресурсів та збереження навколишнього середовища, з подальшою популяризацією напрацьованих ідей серед споживачів енергопослуг із залученням органів місцевого самоврядування.

ДОСКОНАЛІСТЬ, КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ТА СТАЛИЙ РОЗВИТОК

Для перетворення вітчизняних організацій (підприємств, установ) на соціальноспрямовані і забезпечення їх конкурентоспроможності в умовах глобального насиченого ринку, а також для сприяння підвищенню ефективності реформ, конкурентоспроможності і сталого розвитку національної економіки необхідно невідкладно зробити наступне.

Прийняти Закон України «Про сприяння руху за ділову досконалість, конкурентоспроможність і сталий розвиток».

Внести зміни до Законів України про Кабінет Міністрів України, центральні і місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування в частині їх відповідальності за постійне удосконалення власних систем менеджменту на засадах сучасних європейських підходів; сприяння постійному (безперервному) удосконаленню підвідомчих (закріплених) організацій.

Розробити та прийняти Концепцію державної політики у сфері ділової досконалості та системного менеджменту організацій (підприємств, установ) та Концепцію державної політики у сфері безпеки та якості продукції (послуг).

Розробити та прийняти державну цільову програму з питань створення сприятливих умов для розгорання в Україні руху за ділову досконалість, конкурентоспроможність і сталий розвиток, передбачивши:

- створення науково-методичних та нормативних засад розвитку руху за ділову досконалість, конкурентоспроможність і сталий розвиток в Україні;

- створення організаційно-економічних механізмів мотивації та заохочення організацій до удосконалення на засадах концепцій і моделі досконалості EFQM (Європейського фонду менеджменту якості), моделі CAF (Загальна схема оцінювання, Common Assessment Framework), міжнародних стандартів на цільові системи менеджменту та кращої ділової практики;

- удосконалення систем навчання у ВНЗ та підвищення кваліфікації фахівців, зокрема керівників вищого рівня законодавчої і виконавчої влади, з питань ділової досконалості і системного менеджменту; перепідготовку викладачів з менеджменту та підтвердження їх кваліфікації із забезпеченням міжнародного визнання;

- створення інфраструктури сприяння організаціям в удосконаленні, зокрема визначення та закріплення відповідних функцій за органами виконавчої влади;

- започаткування у двох-трьох регіонах України пілотних проектів з опрацювання підходів щодо забезпечення конкурентоспроможності і сталого розвитку економік на засадах сприяння руху за досконалість.

ПОГЛИБЛЕННЯ СПІВПРАЦІ З ЄВРОСОЮЗОМ, ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС

За підсумками 2015 року український експорт товарів до країн ЄС склав приблизно 13 млрд дол. або 76,4 % до 2014 р. Протягом подальшого періоду намітилась тенденція до уповільнення динаміки скорочення, а за підсумками 2016 р. експорт товарів з України до ЄС продемонстрував помірне зростання у розмірі 3,7 % до 13,5 млрд дол. Таким чином, частка експорту до ЄС у загальній географічній структурі експорту товарів становила 37,1 %.

За підсумками трьох кварталів 2017 р. експорт товарів з України до ЄС продемонстрував зростання вже у розмірі 29 % (при цьому найбільш помітне зростання відбулось протягом останніх двох місяців),

а частка експорту до ЄС у загальній географічній структурі експорту товарів підвищилася до 40,2 %.

Значною мірою такі зміни стали результатом імплементації в Україні європейської системи стандартизації. Втім, аналіз ситуації засвідчує, що така імплементація вимагає не тільки зусиль відповідних державних органів щодо зміни нормативних актів, але й конкретних дій з боку підприємницьких кіл, які забезпечували б функціонування нової системи стандартизації за їх безпосередньої та активної участі.

В умовах дерегуляції заслуговує на увагу

необхідність вдосконалення ринкового контролю, що на практиці забезпечить прискорене впровадження гармонізованих стандартів тими національними виробниками, які здатні й надалі підтримувати своїми коштами діяльність національної системи стандартизації.

Існують й інші економіко-правові фактори, які наразі стримують вельми потужний потенціал Угоди. Серед них недостатня активність законотворчої роботи з імплементації правових актів ЄС до законодавства України; низький рівень відкритості ринків збуту на території ЄС для вітчизняних суб'єктів господарювання, що зумовлюється незначними обсягами безмитних квот по групам товарів, які є пріоритетними для зовнішньоторговельних відносин (з одночасною заборорою доступу на ринок ЄС по тим групам товарів, які є стратегічно важливими для розвитку експорту власних товаровиробників) тощо.

Беручи до уваги сучасний стан української економіки, зокрема, нестачу фінансових ресурсів та низькі кредитні рейтинги країни, підприємствам буде важко залучити необхідні кошти (в тому числі, у формі прямих іноземних інвестицій) для фінансування переходу на нові технічні стандарти. При цьому Угода про асоціацію не передбачає спеціальної програми фінансової допомоги для вирішення цієї проблеми. У зв'язку з цим виникає термінова потреба у створенні системи фінансової підтримки переходу на нові європейські стандарти, а також розробці і забезпеченні послідовної реалізації Національної програми адаптації української економіки до умов вільної торгівлі з ЄС (стандарти, технічні регламенти, модернізація), а також розроблення «дорожньої карти» імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

ЄС, держави-члени та міжнародні фінансові організації вже забезпечують чималий внесок у підтримку українського приватного сектору з використанням низки регіональних та двосторонніх програм, включаючи очікувані Інструмент ПВЗВТ (DCFTA Facility), Програму ЄС з підтримки МСП (EU SURE Program) та Фонд гарантування кредитів (Loan Guarantee Fund). Водночас, реалізація цих інструментів здійснюється за посередництва українських банків в іноземній валюті, що призводить до подорожчання кредитів, а у поєднанні із необхідністю страхування ризиків, збільшує вартість кредитного капіталу і перетворює його на надто ризикований ресурс для інвестиційних цілей.

У цьому зв'язку виникає необхідність у запровадженні нових ініціатив за межами банківського сектору (принаймні частково) з метою

полегшення доступу до капіталу та заохочення іноземних інвесторів до роботи в Україні.

З метою поглиблення співпраці між Україною та ЄС необхідно заручитися підтримкою від ЄС для реалізації наступних заходів:

- Укладання Угоди про оцінку відповідності та прийнятність промислової продукції (АСАА) у пріоритетних секторах промисловості та її подальше поширення на інші сектори промисловості;
- допомога в гармонізації податкового законодавства до положень і норм ЄС;
- отримання компенсації (знижки) для участі українських виробників у виставках та форумах, які проводяться в ЄС, з метою налагодження контактів з можливими партнерами;
- розширення доступу українських підприємств для участі в державних закупках Євросоюзу;
- збільшення квот на безмитну поставку сільськогосподарської продукції на європейський ринок в рамках спільної аграрної політики між Україною та Європейським союзом.
- опрацювання механізмів спрямування значної частини фінансової допомоги для розвитку бізнесу. Зокрема, йдеться про необхідність створення Спеціального Фонду (Фонд ПВЗВТ), що мав би можливість тимчасово, повністю або частково субсидіювати (відшкодовувати) відсоткові ставки з обслуговування інвестиційних кредитів (за винятком тіла кредиту) для реалізації бізнес-проектів, пов'язаних з виходом на ринок ЄС; прямо чи опосередковано фінансувати такі проекти за ставками, нижчими за середньоринковий рівень; застосовувати інструменти страхування іноземних інвестицій. При цьому критеріями відбору кінцевих бенефіціарів (позичальників) могли б бути такі:
 - запровадження на підприємстві міжнародних стандартів, санітарних та фіто-санітарних заходів, достатніх для входу на ринок ЄС;
 - участь партнера з країни ЄС (чи держави-члена, що бере участь у діяльності Фонду) у відповідних бізнес-проектах - спільне підприємство, дистрибуторська угода, інжинірингові послуги, постачання обладнання, франчайзинг тощо;
- визначення як пріоритетних для підтримки таких галузей промисловості як сільське господарство та переробка, інформаційні технології, енергетика, аерокосмічна та оборонна промисловість, фармацевтика, машинобудування тощо.

ВІДНОВЛЕННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ: ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я ТА ПРИПИНЕННЯ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ

Темпи скорочення чисельності населення в Україні є найвищими у Європі. Внаслідок переважно низьких показників народжуваності така тенденція швидко змінює віковий склад населення – питома вага громадян середнього та похилого віку зростає. Захворюваність на неінфекційні хвороби та смертність призводять до скорочення чисельності людей працездатного віку, перш за все чоловіків, що загрожує серйозними соціально-економічними наслідками.

За даними Європейського регіонального бюро Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), середня тривалість життя в Україні на п'ять років нижча, ніж у Європейському регіоні, і на дев'ять років нижча, ніж у країнах Європейського Союзу.

Порівняно з країнами Європи смертність населення в Україні практично вдвічі вища (у 2014 році – 14,7 випадку на 1000 населення проти 6,7 в країнах-членах ЄС). При цьому смертність від серцево-судинних захворювань є однією з найвищих у світі та становить 67,3% у структурі загальної смертності, а смертність від онкологічних захворювань – 13,3%. Фактично, ці два класи хвороб визначають 80% щорічних втрат населення України. За роки незалежності Україна втратила понад 6,5 мільйона населення.

За станом здоров'я громадян Україна посідає одне з найнижчих рейтингових місць у європейському регіоні, а в світі – 99-те місце серед 145-ти взятих до оцінки країн.

Необхідність визначення основних напрямків розвитку національної системи охорони здоров'я викликана не просто рівнем захворюваності, смертності чи інвалідності, а зумовлена реальними соціально-економічними труднощами, зокрема структурними змінами в економіці, зниженням платоспроможності та якості життя громадян, негативними тенденціями в демографічній ситуації, незадовільним станом здоров'я населення, несприятливою екологічною ситуацією.

В країні не узагальнюється та не аналізується інформація про стан здоров'я населення з визначенням основних чинників, що його формують, ризиків для життя в різних сферах життєдіяльності.

Особливої гостроти за умови катастрофічного недофінансування галузі набули проблеми доступу

до якісних медичних послуг, рівності людей при їх отриманні, незадовільного забезпечення лікарськими та медичними засобами, низької заробітної плати працівників в системі охорони здоров'я.

Експертне середовище вважає за необхідне:

- Створити при Кабінеті Міністрів України експертну раду за участі урядовців, народних депутатів, експертно-ділової громади, організацій роботодавців та профспілок для розробки Національної стратегії розвитку системи охорони здоров'я України.
- В ході проведення адміністративної реформи чітко розмежувати повноваження, обов'язки та міру відповідальності місцевих та центральних органів виконавчої влади в управлінні системою охорони здоров'я.
- Доручити Міністерству охорони здоров'я України провести ґрунтовний всебічний соціальний економічний аналіз стану системи охорони здоров'я з врахуванням попередніх реформ в пілотних регіонах та на підставі математичного аналізу і індикативного планування спрогнозувати очікувані результати та можливі ризики.
- Забезпечити щорічну підготовку Національної доповіді про стан охорони здоров'я населення України.

Тенденції демографічного спаду (за офіційними оцінками, **протягом першого півріччя чисельність населення країни скоротилася на 128 тис.**) суттєво поглиблюються посиленням трудової міграції. За оціночними даними, протягом 2013-2016 років загальна чисельність економічно активного населення віком 15-70 років скоротилася з 20,8 млн до 18,0 млн (без урахування тимчасово окупованої території АР Крим та зони проведення АТО). За цей же період чисельність штатних працівників зменшилася на 2 млн, а самозанятих - на 2,5 млн. Примітивний ринок праці почав позбавляти молодь і систему освіти відповідних стимулів, що призвело до синдрому непотрібності наукомістких знань і висококваліфікованої праці та витіснення кращого людського капіталу з країни.

Українські трудові мігранти становлять найбільшу частку осіб з вищою освітою серед усіх довгострокових трудових мігрантів у країнах Південно-Східної й Східної Європи. За даними

Міжнародної організації з міграції (МОМ), у 2015 р. вони становили понад 6% іноземців із третіх країн на території Євросоюзу. Характерною складовою міграційних процесів є інтелектуальна трудова міграція. За останні роки Україна втратила понад 20 тисяч молодих дослідників. Серед працівників із вищою освітою виїхати з України готові 32 % опитаних, а серед тих, хто має науковий ступінь – 37 %. За даними Міністерства освіти і науки, на сьогодні з невідконтрольних територій сходу України, виїхало щонайменше 60% студентів та викладачів.

Протягом 2001–2014 рр. кількість докторів наук в Україні збільшилася на 42%, однак їх кількість у сфері наукової та науково-технічної діяльності зросла тільки на 8%. Чисельність кандидатів наук, за період, що розглядається, зросла на 46%, однак кількість тих, хто займається науковою роботою, зменшилась на 34,7%. Це свідчить про те, що фахівці з науковим ступенем, особливо молодь, більш схильні до трудової міграції.

Україна виступає інтелектуальним донором для США, оскільки 30% висококваліфікованих українських мігрантів в цій країні нині задіяні у сфері науки і техніки.

Набуває поширення таке явище, як еміграція бізнесу, коли потужні виробництва з, як правило, інноваційних сфер переносяться в країни-сусіди. Тобто, сучасні роботодавці готові скоріше платити високі зарплати в Євросоюзі, ніж миритися з діловою нестабільністю у власній країні.

Збереження і розвиток трудового потенціалу пропонується забезпечити шляхом:

- стабілізації зайнятості населення в умовах фінансової кризи;
- підвищення економічної активності населення, посилення мотивації населення до укладення трудових договорів, сприяння продуктивній зайнятості населення з орієнтацією на інноваційну модель розвитку виробництва;
- підтримки підприємницької ініціативи громадян і розвитку малого та середнього підприємництва, самостійної зайнятості населення;
- зменшення трудової міграції працездатного населення за кордон, сприяння поверненню в Україну довгострокових працівників-мігрантів.

**Електронна версія документу
представлена на сайті УСПП
<http://uspp.ua>**

**Антикризова рада громадських організацій України
відкрита до діалогу та врахування можливих зауважень та пропозицій
(e-mail: uspp@uspp.org.ua)**

